

politikai ragaszkodásáról biztosította a lelépő kormányt és elnökét, Wekerle Sándort, hanem egyhangú lelkesedéssel hozott határozatával is fölkerítte a párt további vezetésére.

A Wekerle-kormány lemondásának napján elterjedt már a hír, hogy a király új kormányalakításra gondolt, s e czélra egy oly férfit választott ki, a ki úgy hivatali állásánál, mint politikai szereplésénél fogva közel viszonyban volt a lelépő kormánnyal. Ő Felsője gróf Khuen-Héderváry Károlyt, Horvát-Szlavonország bánját bízta meg, hogy új miniszterium alakítását kísérelje meg. A bán erre Wekerle programja alapján, de a visszalépésre okot adó biztosíték kívánásának mellőzésével, vállalkozott is, azonban egyetlen nap elég volt rá, hogy e kísérlet lehetetlenségéről Budapesten, a szabadelvű párt vezéreiből érintkezve, meggyőződést szerezzen. Ezért tehát a megbízást visszavetette Ő Felsője kezeibe, s székhelyére, Zágrába visszautazott.

Gróf Khuen-Héderváry Károly — kinek neve ekkép e válság alkalmával, mint magyar miniszterelnökjelölté fölmerült, — államférfiaink újabb nemzedékéhez tartozik; egy évvel fiatalabb, mint Wekerle Sándor. 1849-ben született. Atyja gr. Khuen Antal volt s a Héderváry nevet ő maga vette föl a király engedelmével 1874-ben, anyja után. Középkorúként Pécsen, a jogot Zágrában végezte s 1875 óta mint magyar képviselő, 1882-től pedig mint győrmezei főispán vett részt a közéletben. Horvátország bánjává Tisza Kálmán akkori miniszterelnök javaslatára, 1883-ban nevezte ki a korona. Mint horvát bán, kiváló kormányzó képességeket tanúsított. Magatartásával és tapintatával a horvát pártviszállyokat le tudta csillapítani. Az öreg Staresevics «jogi pártja», mely a törvényes állapot ellenzéke volt, gyorsan megtört kormányza alatt, Strossmayer, a nyugtalan djakovári püspök, pedig teljesen félrevonult. A horvát bán azzal a ritka szerencsével dicsekedhetik, hogy erélye, kemény keze daczára Horvát-Szlavonországban igazán népszerű. A föld népe is szereti a bánat, a ki neki békét, rendet tudott teremteni s gazdálkodásában sok hasznos intézménnyel segített rajta. Az emelkedő Zágráb városában is számos szép és hasznos intézmény dícséri gr. Khuen-Héderváry tevékenységét.

Horvát-Szlavonországra nézve nagy veszteség lett volna, ha gróf Khuen-Héderváry báni állását oda hagyja, a melyen maradandó becsű szolgálatokat tett tizenegy éves kormányzása alatt nem csupán e társországoknak, hanem magának az anyafallamnak is.

Az ő jelenlegi kísérlete szerencsés véget ért úgy Horvátországra, mint mireánk nézve is. Horvátország egy bevált erőt tart meg, mi pedig egy nyomástól szabadulunk. Megbízatása szokatlan körülmények között történt. A többséget képező szabadelvű párt vezérfőfőinek szokásos meghallgatása nélkül nyerte Bécsben a megbízást. De viszont az ezt követő kifogástalan eljárásának köszönhető, hogy a válság súlypontja Bécsből Budapestre helyeztetett át. A szintérről való lelépésével visszakerültünk a rendes mederbe. Sorra hallgatta meg Ő Felsője a két ház elnökét s aztán Tisza Kálmánt és Széll Kálmánt. Az ezekkel való tanácskozás után pedig ismét egyedül Wekerle Sándorról van szó, mint kormányelnökről, a ki az utolsó napokban több ízben óra számra megfordult Ő Felsőjénél és szakadatlan eszmecsere folyt iránnyadó férfakkal nyilvánvaló jelét annak, hogy a korona tekintete ismét csak ő reá esett. Midőn e sorokat írjuk, az új miniszterium még nem alakult meg, s így a válság még nem ért véget.

A BRETAGNI TENGER.

Floridum mare.

A tarka fensikon friss szétől reng, dagad,
Hullámszik, kavargog az érett gabona,
S a légben úgy mered távol egy borona,
Mint vitorlás hajó, melyet ringat a hab.

S nyugotra a tenger végtelenbe vesző
S fényes biborba vont, rózsaszín, viola,
Kék s fehér habokkal tarkázott távola:
Zöldel, virít, miként egy mérhetlen mező.

A tengerár szorint szálló sirálysereng
Nagy kiáltással vigan repül, kering
A gabnaföld arany-hullámai felé;

A part felől pedig mézédés szél sohajt
S gyönyörtől ittasan csapongó lepkerajt
Szór a virághimes nagy óceán fölé.

Nyugvó nap.

Az esti fényben a kivirágzott magyal
Úgy ég az ormokon, mint egy aranyfűzér,
S fölszáll messze, hol a száraz véget ér,
A végtelen tenger, rezgő hullámaival.

Lábam előtt éj s csend. Ágon nem zeng a dal,
Az ember füstölgő kis kunyhájába tér,
A völgyi ködben az eszterhag hangja kél,
S lassan az óceán mormolásába hal.

Most, mintha örvényből, alant a hegytorok
Sziklás ösvényről megkészt pásztorok
Távol lármája kél. Nyájukat terelik.

Homályba vész körül a messze láthatár
S a mély árnyú egen a nap becsukja már
Vörös legyezője arany-leveleit.

Háborgó tenger.

Mint fénytörény tűzét, úgy látni a napot.
Rasztól Penmarchig az egész part gőzölgő
S a víz felett, míg a vihar zúg, hab hörög,
Szélborzolta tollal sirálysereng csapong.

Az egymást kergető sörényes kék habok
Bőszült rohama lenn, oly tompán mennydörög;
S köddé szakadva szét, a zátonyok fölött,
Sisakbokrétaként fehér tajték lobog . . .

S gondolatim raja kél és szál szüntelen,
Álmok, remények, és a bú a mult után,
A melyből keserű emlék maradt csupán.

Rokonhangon beszél az óceán velem:
Az emberszívűből is ép ez a hasztalan
Örök moraj tör az égre vigasztalan.

José Maria de Heredia után francziából:

VARGHA GYULA.

A GYANU.

Elbeszélés a kalotaszegi népeletről.

Irtá Gyarmathy Zsigáné. (Vége.)

Édes anyámasszonyban pedig felgerjed az indulat, mikor fia előadja a hajnali jelenetet. Jól van; majd beszél ő azzal az elkopott leánnyal! És még az nap beszélt is.

Előadta cikornyás paraszt tempóban, hogy a fia mennyire szereti. A leány szép arca hamiskás mosolytól derült:

— «Én is mindig úgy tudtam, hogy az egyik fia nem idegen tőlem . . . és» . . .

Az anya siet elárulni, hogy melyik fiáról van szó.

— «Istenem uram, Erzsók néne, beh meg is tudja változtatni az emberek szívét egy kis örökség! Aztán ott hagyja az asszonyt, a gögös birónét magára, a ki bosszúságtól eltelve immár egész anyósi hangulattal morogja: — «Utálatosa! Azért mégis az én menyem léssz!»

A leány vizért fut és a mint korsóját oda tartja a csurgó alá, szép arczára árny borul: az az asszony erőszakolni fogja azt a gyöngye fiát és akkor . . . Én istenem, hogy is lehet az a Pista olyan, mint a lágy viasz? Oda hajthatja az anyja, a hova éppen akarja! És a leány lelkét elfogja a kétség; aztán haragot érez a természetellenes

anya iránt s fellázad Pista ellen is: nem kellett volna, katonának sem kellett volna, hogy elmenjen! Most is úgy fog cselekedni, a mint kívánják! Felhevülve ugrik talpra, kapja a korsót és kiönti a vizet. Jól van, ha most is enged, nem bánom, nem bánom! Összerezzen, széttekint: vajjon nem látta-e valaki ezt a kitörését? . . . de hát nem tehet róla . . . és ha Pista ismét viaszból lesz, soha, soha sem néz rá többé! Pedig nagyon szereti . . . csak jőne már haza és tekintene rá azzal a szelid, ragyogó szemével . . . Ejj! akár hogy tekint azzal a szép fekete szemével, mit ér az, ha nem tud férfi lenni, ha nem tud akarni! Ismét a csurgóhoz hajol s már régele a korsó és víz, mint egy gyöngyös fátoly úgy borítja el az edényt s még nem tudja elhatározni, hogy hát mi lesz akkor, ha Pista engedni talál? Annak kell az útját elvágni . . .

De hogyan? . . . mentére hagyja a dolgot . . . de akkor az az erőszakos, szív nélkül való anya kényszeríteni fogja azt a szegény fiút! Na, most már tudja, mit tegyen: rögtön elmegy a birónéhoz és megígérte vele, hogy nem beszél Pistával erről a dologról addig, a mig ketten nem találkoznak. És ha nem igéri meg? Akkor rá fog ijeszteni, hogy egyik fiára sem néz soha többé; majd megígéri erre. De hát miért is nem mondta ezt meg már előbb is? Hiszen Pista minden perczben betoppant, kiszolgált az idejét . . . jaj! hát ha otthon is van már? Az anyja bizonyosan tudta, hogy jó és azért is beszélt ma vele. Azóta rá is vehette a lemondásra: van annak valami különös hatalma Pista felett! Anna nem hisz a boszorkányságban, de hogy ez nem tiszta dolog, az már szent igaz!

Egy felhő odaveti árnyát a zöld pázsitra éppen a leány lába elé, erre a szíve nagyot dobban és úgy érzi, hogy előtte Pista áll, az ő árnya rajzolódott oda és különös izgalommal emeli fel tekintetét: egy lélek sincs a közelben . . . Hogy lehet az, mikor ő még a lélegzetét is érezte? Olyan lelkiállapot ez, melyet el lehet nevezni előérzetnek, telepathiának, de azért, hogy voltaképen mi, bizony még nem tudja egyikünk sem. A leány tisztán érzi, hogy sietnie kell, nem is megy az utca felé, átesap a kerteken, majd úgy fog egyenesen a birók kertjén bemenni az udvarra.

Mig a leány így vívódott és idegei fájdalommalan tépődtek, abban az aggodalomban, hogy az az asszony megrontja a fiát, a fiú ragyogó boldog tekintettel lépdelt a faluba vezető magas ösvényen és mikor meglátta a kedves tájat, barna-piros arczát melegség öntötte el: «Én istenem, be áldott szép falu!» A rétek friss zöldjén lilás fátolt tereget az őszi kököresin; zöld lombok közül kékhamvas szilvák és arany-piros almák mosolyognak felé. A legnagyobb ház háta mögött legnagyobb a gyümölcsös is és a tisztások sima, bársonyos zöldjén dús sarjűrendek sötétzöld prémekek vonnak. És a legény szívében felélénkül minden emlék: a sok szenvedés, a kevés öröm. Az öröm mind innen erről a nagy telekről hajtott ki, és a bánat? . . . Ejj ne jusson ma az eszébe! . . . Csak a viszontlátás lenne olyan, a melyet óhaját és a kis leánnyal történt nagy változás, ne változtatna volna meg a szívét is. De a mint keresztül jött a szomszéd falun, valami rossz hír olyan súlyosan csapódott a szívéhez, hogy most is sajog bele. A bátyja oda hagyta Csüdöm Borit és Máté Annához jár.

A legény egyszerre csak irányt változtat és a temető felé tart: úgy érzi, hogy haza érkezésével azt a sirt kell legelőbb köszöntenie. A temetőből a csűrőskerten át tér haza és néhány pillanat múlva ugyanott halad Anna; nagyon siet, mert valami mind azt sugja neki: — mindjárt elkései!

PISTA SZOMORÚAN A TEMETŐ FELÉ TART.

Kinnach László rajza.

VIII.

A «fekete» egyedül találja édes anyját és meg lehet elégedve a fogadással. Az asszony a mint meglátja, rögtön határoz: a mig nem talál velök elégedve az a szép leány, a ki minden tartózkodás nélkül áll a tornácra és hallgatja a beszédet: hiszen őt az isten küldte ide; azt az árnyat azért vetette elibe, hogy siessen, sietett is s erre éppen jókor érkezett. Most már látja, hogy az a legény tud akarni és szívbéli tiszta gyönyörrel hallgatja tovább a szavát:

— «Eddig minden kívánságára azt gondoltam, édes anyám, hogy miért nem tenném meg, mikor úgy is mindegy minden. Ha mellőztek, ha zivatara kihajtottak, ha felette erős dologgal terheltek s a végén katonának küldtek, mindegy! De az már nem mindegy, mikor az egész

kívánt, megteszek ezentúl is; de arról a lányról, — ha ő még szeret, — nem mondom le soha, soha, édes anyám!» És az utolsó szavak oly határozottsággal csengnek, hogy teljesen meg lehet velök elégedve az a szép leány, a ki minden tartózkodás nélkül áll a tornácra és hallgatja a beszédet: hiszen őt az isten küldte ide; azt az árnyat azért vetette elibe, hogy siessen, sietett is s erre éppen jókor érkezett. Most már látja, hogy az a legény tud akarni és szívbéli tiszta gyönyörrel hallgatja tovább a szavát:

— «Eddig minden kívánságára azt gondoltam, édes anyám, hogy miért nem tenném meg, mikor úgy is mindegy minden. Ha mellőztek, ha zivatara kihajtottak, ha felette erős dologgal terheltek s a végén katonának küldtek, mindegy! De az már nem mindegy, mikor az egész

— «Apád a faluházánál van; szegény Jánoska pedig a mezőn.»

— «Valami baja van Jánosnak, édes anyám?»

— «Bizony nagy baja van szegénynek, attól tartok Pista, hogy ki sem épül, ha . . . ha . . . de tán jobb is, ha nem szólok; ki tudja, nem változtatott-e meg az idegen kenyér? Hajdan engedelmes valál, nem szegted kedvem semmi-
ben; légy jó most is, mert csak rajtad áll, hogy megmentsd a szegény bátyádat . . .»

A meleg barna-piros arczra halott halvány-ság ömlik: szíve már megérezte, mi következik.

— «Tudd meg, Pista, hogy a bátyád halálán beleszeretett Máté Annába . . .»

— «Igen, az örökségébe!» És hangja oly dacosan cseng, milyenhez nincs ez a ház hozzá szokva. Felsőzik és szemében egy rég fojtogatott érzés kitörő szilajsága villan. Eddig minden közönyös volt előtte; de most olyat érintett az anyja, mi mindene. Egy pillanatig mély csend van. Bácsné meghökkenett attól a hangtól; de bármily szokatlan is az, nem ér rá felette megbotránkozni, mert az édes szülőtte javáról van szó, azért rábeszélő hangon kísért tovább:

— «Lelkemre esküszöm neked, Pista, hogy Jánoska nem a vagyonáért szereti azt a lányt, hanem megszerette, mert nagyon szép lett; most már egészen hozzá való . . .»

Szép lett, gazdag lett! És ez úgy égeti a legény szívét. Hiszen neki jó volt úgy, a hogy volt, nem kívánt többet, mert így sem szeretheti jobban, mint a hogy szerette. Az anyja egészen közel megy hozzá, karjára teszi kezét, esdve néz a szemébe:

— «Csak most az egyszer hallgasd meg a rimázkodásomat és mondj le arról a lányról, a ki immár nem is hozzád való.»

A szilaj tekintetbe valami remegés vegyül: vajjon igazán nem hozzá illő már a gazdag, szép leány? Piros kendőjével megtörli halvány arczát és csendes hangon kezdi:

— «Édes anyám, mindent megtettem, a mit

élet boldogságáról van szó, azt már még sem engedhetem oda, ebben az egyben erős vagyok és ha Anna szeret, feleségül veszem!»

A biróné összecsapja kezét:

— «Hát te így is tudsz!»

— «Ezért ne neheztelj, édes anyám és ne akarja az egyik fia romlásán építeni a másik szerencsét! Aztán . . . aztán higgye el már egyszer, hogy én is édes gyermeke vagyok!»

— «Teremtő szent isten, mit beszélsz! Mit tudsz?» és rémülten tántorog hátra, aztán elfedi arczát és úgy borul az asztalra.

— «Ne tartson tőle, édes anyám, mert éppen mint kend, úgy én is sirba viszem ezt a titkát, ezt a képzelte titkát. Benn voltam én akkor, mikor a szegény haldokló néném arra kényszergette, hogy ismerjen el engem fiának; a néne megesküdt, hogy a kendé vagyok; hát akkor miért, ugyan miért nem hitte el ezt, édes anyám?»

Az asszony kétségbeesetten int hallgatást. A falak se hallják; ne tudja azt senki, mily kínos gyanu rág az ő egész életén!

És oda künn Máté Anna most már egészen bizonyos benne, hogy a jó isten küldte ide, mivel így akarta értésére adni azt a titkot, a mit Pista el nem árulhat. De hát voltaképen mi is az? . . . Nem érti, csak annyit érez ki belőle, hogy a biróné nagy csalódásban élt, mert nem tudta az igazat s azért volt Pistához olyan mostoha. Oh, a boldogtalan! És ettől kezdve úgy érzi, hogy már nem is gyűlöli úgy ezt az asszonyt. Elég büntetés az annak, hogy egy ilyen derék legényt nem ismert el a maga gyermekének. És diadalmas, ragyogó tekintettel kapja fel a tele korsót s még be sem lép a házukba, már oda kiált:

— «Anyám, édes anyámasszony! tudja meg kend is, hogy Pista nem viaszból való és van akarata. Csak hallá vala minden ember!»

MÁTÉ ANNA OTT ÁLL A TORNÁCZON.

Kinnach László rajza.

IX.

Hogy a mamlasz «fekete» ellent mert mondani, rendkívül meglepte az anyát; de az meg, hogy ismeri az ő rejtegetett titkát, egészen felzavarta. Megdöbbenve szédelt néhány napig és kábultságában nem tudta, hol kezdje, mit tegyen? Pedig a dolog sürgős, Jánoska érdekeit nem lehet kockáztatni. Már világos, hogy a jó szerencse Pistára néz, most tehát ismét Csüdöm Borinak kell hálót vetni, mert még ilyen sincs több a faluban. El nem tühethé, hogy az ő házában előbb üljön lakodalmat a kisebb fiú, az idegen, mint az igazi. Sikerült is neki összehozni őket, de hogy ezen cselekedetét később meg ne bánja volna, ezt ugyan nem állítja senki, maga pedig legkevésbé.

Mert ha van is a faluban néhány hamis menyecske, de mind messzi elmaradnak Bori mögött, mert hát egyik sem tud oly igazán kikapó lenni és egyik sem tudja oly igazán kizárni a háza népét. Csak az apósa nem szenved tőle, a minek alkalmasint az lehetett az oka, hogy a jámbor ember idejekorán elköltöztött oda, a hol nem kell mindig attól rettegni, hogy mikor nyitják meg előtte a börtönajtót, még ha a kisebb fiát állította is elő a nagyobb helyett. De a mint az após ilyenképen kikerült, azt busásan megkapta az anyós. És még ha a drága egyetlen fia jó lett volna hozzá, ha nem okolta volna őt a szenvedéséért!

ALTATÓ DAL. — Zemplényi Tivadar festménye.

— «Bizony csak rossz anyám vala ked, hogy ekkora égedelemben vive! Ne csodálja, ha a kocsmának adom magam, épen mint az édes apám!» S az a körülmény, hogy fenyegetőzését teljesítette, épen nem tette gyöngédebbé az anyá iránt.

Az összes szomszedság, atyafiság vigasztalni akarja.

— «Ne busuljon, Erzsók néne, mert ha az egyik fia mostoha is kedhez, annál jobb a másik, mert csak olyan jó gyermeket adjon az isten minden anyának, mint Pista! De ugyan,

hogy is nem megy oda lakni, mikor a menyé is szívesen hívja?»

Ilyenkor megrázza ősz fejét és mélyen hallgat, magában pedig elgondolja, hogy mégis csak különösek az emberek: azt hiszik vigasz az neki, ha az idegen fiú jó hozzá és nem az édes gyermeke, s hogy örömet leli abban, ha a «fekete»-t nem csalja a felesége, de az ő drága születtjét igen!... Különben hát hadd tévedjenek és ne tudják azt meg soha, hogy mi történt azon a borzasztó éjjelen, s hogy a ki akkor született, az a szegény kis csodaszörny, ott ül most is a mellén, s hogy a szederjes szájacskák folyton beszélnek hozzá... ne, ne tudja ezt meg soha senki!...

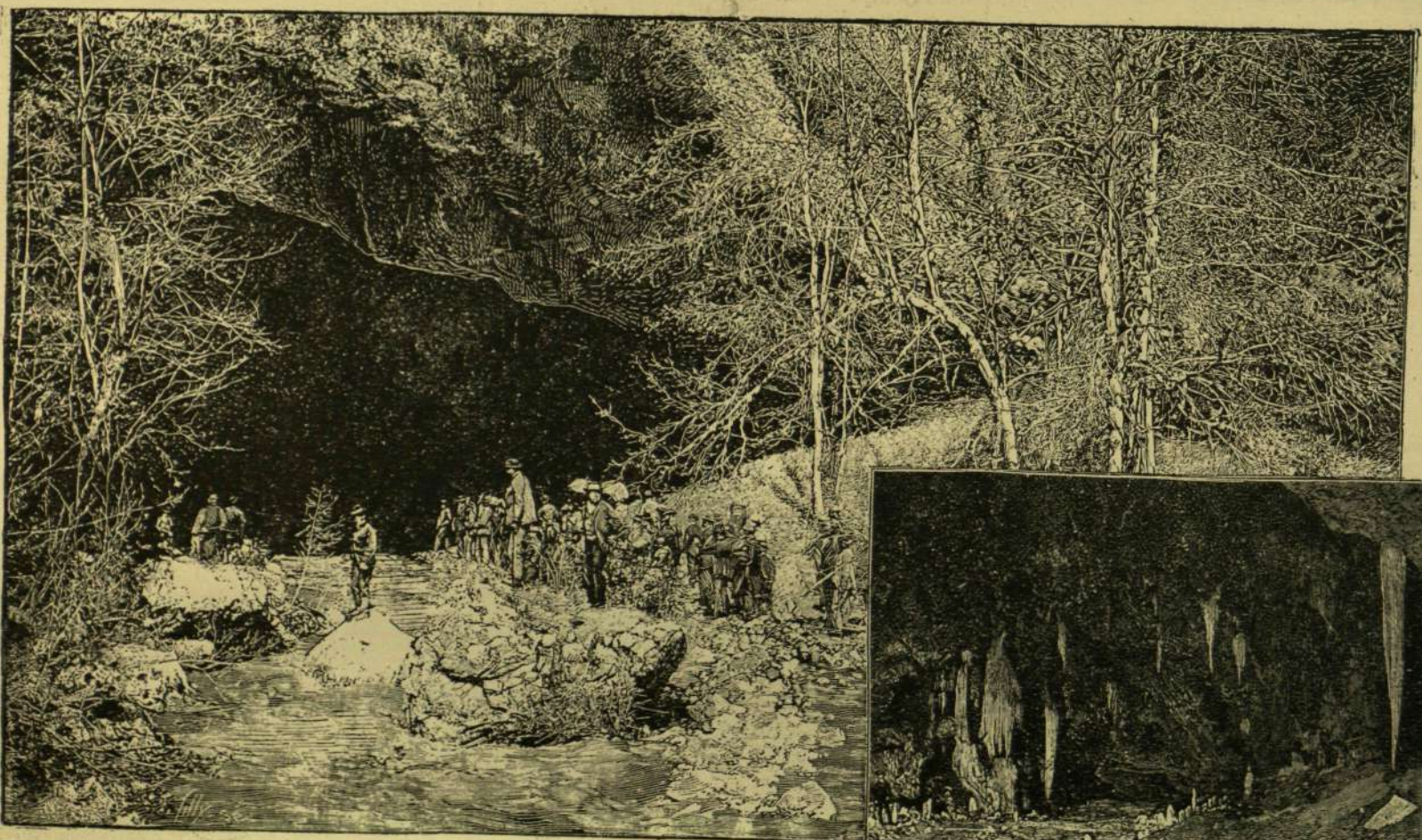
ALTATÓ DAL.

Zemplényi Tivadar festménye.

A Ráth-féle művészi díj egyik nyertesét mutatjuk be jelen számunkban, Zemplényi Tivadar jeles ifjú művésznök jeles festményét. A műcsarnok tavaszi kiállításán figyelmet keltett ez a mű annyival inkább, mert egy már sokszor kidolgozott tárgyat épen olyan eredetiséggel, mint vonzó modorban tár a nagy közönség elé.

Széles és bátor ecsetkezeléssel s a hideg és világos színek ügyes alkalmazásával egy nem épen könnyű színezési feladatot oldott meg az «Altató dal»-ban.

Zemplényi Tivadar alig pár éve, hogy hazajött Münchenből, hol tanulmányait Löffler tanár

A LUGLOCHI BARLANG BEJÁRATA.

RÉSZLET A BARLANGBÓL.

vezetése alatt végezte, s a magyar művészek közt már is kiváló helyet foglal el. Komoly törekvésű, szorgalmas és lelkiismeretes művész, ki úgy tárgyai megválasztásában, mint azok kidolgozásában gondtal s valódi művészi becsülettel szokott eljárni.

Ugy a művészek, mint a műbarátok körében Zemplényi művészi jövőjéhez a legszebb reményeket fűzik.

A LUGLOCHI BARLANG.

A turisták merészsége és az a vágy, hogy egymást túlszárnyalják, ma már csaknem naponta idéz elő veszedelmeket s különösen az Alpok hegymászói közül évről-évre többen veszítik el életüket. Az egyes szerencsétlenségek és balesetek azonban ritkán okoznak oly általános feltűnést, mint a jelen év tavaszán a luglochi barlangkutatók balesete, kiket a barlangon keresztül futó patak hirtelen áradása 8 napon át tartott fogságban, bár ezren siettek mentésükre. Erről az esetről, mely annak idején a napilapokban részletesen tárgyaltott s mondhatni, hogy az egész művelt világ érdeklődését magára vonta, közlünk jelenleg egy pár képet.

A luglochi barlang Grác közelében, Semriach melletti mészhegységben van. A barlangnak szája igen szűk, úgy hogy csak hason csúszva lehet belé jutni; s mivel ezen a nyíláson jut belé a Semriach patak is, méltán nevezhető nehezen megközelíthetőnek. Belseje is zordon jellegű; nem nagyon érdekes, ezért mostanáig csak kis részben ismerik. Mióta azonban a turisztaság világszerte divatosá lett, a stájer fővárosban csaknem egyszerre két barlangkutató társaság alakult oly czéllal, hogy a peggau mészhegységben levő barlangokat, melyek Grácztól csak egy pár órányira vannak, kikutassák. Az egyik neve volt «Gesellschaft für Höhlenforschung», a másiké «Verein der Schöckelfreunde». Mindkét társaság versenyzett egymással, hogy mennél több ismeretlen barlangot kutasson ki, abban a reményben, hogy esetleg az adelsbergi barlanghoz hasonló nevezetességre juthatnak. Egyik társaság sem állott szaktudósokból, ellenkezőleg nagyobb részük mesterlegény volt, kiket azonban a felfedezés dícsősége lelkesített.

Ily lelkes csapat indult el ápril 28-án, szombaton délután Gráczból, hogy a még alig ismert luglochi barlangot kikutassa. A társaság a «Höhlenforscher»-ek táboraiból hét tagból állott, egy gázgyári hivatalnok vezetése alatt, legnagyobb részt fiatal mesterlegények és egy 15 éves reáliskolai tanuló. Vidám kedélyvel, egy kis élelmi szerrel éjjel tájban mentek be a barlangba, hogy még vasárnap estére visszamehessenek Grácba. Egyáltalán nem is sejtették, hogy veszedelmek teszik ki magukat, bár esős idő volt s a semriachi pap figyelmeztette őket, hogy várjanak, mert baj lehet. Éjjel csakugyan záporosó támadt, a víz megáradt, a patak zuhogva omlott be a barlangba, magával ragadva galyakat, fatörzseket, gerendákat, úgy hogy a bejáratot teljesen eltorlaszolta. Ezzel a barlangkutatók veszélyes helyzetbe jutottak.

A 10 méter magas festői szép portale után egy szűk nyíláson behatolva, 6 méter hosszú, igen keskeny s alacsony folyosóra jutottak, melynek végén a patak vize mélységbe zuhan s azon túl Peggaunál lesz ismét láthatóvá. Innen szűk meredek kéményben lehet feljutni két nagy üregbe, melyet «Fölmannshöhle» és «Oswaldhöhle» név alatt már előbb is is-

mertek. A kutatók új útja itt kezdődött meg. Szűk folyosón mentek tovább a barlang hátulsó részeibe. Kutatásuk eredménye azonban lényegtelen volt, alig találtak valamit. Vissza is kellett csakhamar térniük, hogy még délután kijuthassanak a barlangból. De midőn a kéményhez értek, megdöbbenve vették észre, hogy óriási mennyiségű víz tödült be a barlangba s teljes lehetetlenség volna azon keresztül hatolni. Elve bőrtömbök voltak zárva s szerencsájük csak az volt, hogy a felső üregek szárazok voltak, s elég levegőjük akadt. Nagyobb bajuk volt az, hogy élelmi szereik alig voltak s egyáltalán lehetetlen volt tudni, hogy a víz mikor apad le annyira, hogy bőrtömbökből kimenekülhetnek.

Midőn a kutatók hétfőre sem értek meg Grácba, hozzátartozóik természetesen nyugtalanok lettek s utánok küldöttek. Rögtön hozzáfogtak a mentéshez is. Először másfelé akarták vezetni a patakot, de nem bírták. Azután buvá-

ormesterrel behatolt a barlangba. Két óra múlva, épen délben, jelentették a telefonon, hogy mind a hét ember él, bár sokat szenvedtek. A két mentő élelmi szert és cognacot hagyva hátra visszatért, új segítséggel utat csináltak a barlang nyílásában s 5 óraker egymás után hozták ki a szerencsétleneket.

Az élelmi szerekkal megrakott dobozok hét embernek több napon át természetesen nem voltak elegendők s ezért mindannyian rosszul érezték magukat, elsárgultak és elsoványodtak, azonban az öröm felvillanyozta kedélyüket s saját lábukon jöttek ki egy kis gyámoltással. Kivétel csak Haid, a 15 éves tanuló volt, ki annyira elgyengült, hogy a mentőkoosin kellett tovább szállítani. Később kitudt, hogy a besoroztak eléggé lelketlenül ezt a fiút éhezették, a miért esetleg még bűnpur is keletkezik ellenük. Így a turista versengési vágy nemcsak életveszélyt, de esetleg szégyent is hoz reájuk.

NÉPKÖLTÉSÜNK A GEOLOGIÁBAN.

Aligha van a föld kerekén olyan ország, mely akkora területen a természeti kincsekből annyi érdekességet mutathatna föl, mint hazánk, a 4 folyó szeltes, 3 hegy alatt terülő magyar birodalom, ez a valódi geológiai kert, melynek feltűnőbb természeti jelenségei a nép figyelmét és képzeletét is nagy mértékben megragadták, s így származott az a számtalan geológiai vonatkozású monda, a melyekkel a nép a feltűnőbb természeti alakulásokat megmagyarázni törekedik. Érdekes sorozatát állította össze eme mondáknak Hanusz István a «Földrajzi közlemények» című folyóiratban, a melynek nyomán közöljük a következőket.

Népünk a maga geológiai vonatkozású mondáit, rendszeresen valamelyik nemzeti hősünkkel hozza összeköttetésbe. Így különösen az óriási erejéről híres Toldi Miklós az, ki rendezi, hányja-veti a hegyeket. Ilyen munkája a Czoki hegy megrepesztése Nógrádmegyében. A népmonda elbeszélése szerint Mátyás királyunk utazott egykor arra tündérszép nevével, de megálltak lovai a hegy előtt, épen vissza akart fordulni, mikor oda ugrott az öreg Toldi és egyetlen fejszecsapással tört rajta keresztül ösvényt. Erre a királytól a legközelebbi két falut, Alsó- és Felső-Toldot kapta ajándékkul és azok ma is az ő nevét viselik.

Podhraczký szerint a meg nem vetendő hagyományok főtartották, hogy Szent László a kunokkal 1086-ban való hadakozásában Jászó-Döbröndön Abaujban szomjas katonáinak vízforrást fakasztott a kemény kősziklából s annak a ténynek oklevelekben is nyoma van; az Érdy-codex szerint pedig Erdélyben is «nagy szép kútfejek vannak, kifolyván azok, kiket a szent király Úr Istentől a népek szűkségökre nyert, kik körül még láttanak a szent királynak lába nyomai.» Nyírában is van Szent László forrása, melyet a szent király lándzsájával fakasztott; Palócországban pedig, a hol megcsókolta a földet, forrás fakadt s lova patkójából egy aranyiszög ott ragog a fenéken. Ez ma is szent kútjok a palócoknak, talán a mátraverebélyi.

A nagyváradi Szent László fürdő forrása is úgy keletkezett, hogy midőn arra vonul szomjas seregével a szent király, de közelben víz nem volt sehol, fölragott a lova egy követ s az alól gazdag forrás bugygánt elő. Vác-Szent-Lászlón is van vízforrás, melyet patkó alakjáról a szent király lova nyomának tart a nép. Lólab nyomában fakadt vízforrásról szól a rege másutt is. Tiszabő faluban Hevesben a Tátos vagy Tatos dűlőről azt hiszi a nép, hogy régente

GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY KÁROLY HORVÁT BÁN.

a közös ménesből ló szabadult el, befutotta az egész földdarabot és nyomában víz kelt és serkedt mindenütt, de a ló eltűnt; azóta víz volt a laposokban még a legforróbb nyárban is, míg csak a Tisza szabályozása be nem következett. A harangodi forrást sárkány farka vágta föl a gyeptől, azért is *Sárkány-tó* és neve; *Tornádó* pedig megátkozták a sárkányt, mivel a vidék minden vizét fölíta, most pedig egy helyt adja ki azt mind.

A Gyöngyös-vidéki *Bene-patak*-ra messze tájkról is eljártak az alföldi élet-örletök, heteket töltöttek malmal mellett, míg a sor rájuk került. Volt olyan malom, a melynek évi hasznóbére a régi olcsó világban is 5—6 ezer frtra rögött és melynek faragott kő vízvezetéke ugyanannyiba jött a molnárnak. E patak hármas forrása is *Szent László* magyar király nevével áldja. Eredetét úgy fejté meg a néplépenda, hogy midőn a kunok Füged és Visznek vidékén táboroztak, nagy volt a szárazság, kiapadtak a patakok és kutak egyaránt. Szomszjadai Bene vidékén állt a szent király, és hogy népét a szétszórdástól megmentse, vízkeresőbe indult a Kallók völgyén fölfelé; már-már a választó gerincezre ért, de vizet nem lelt sehoh. Ekkor fölkiáltott: «Magyarok Istene, el ne hagyj!» és kardjával több helyt szűrt a törmelék hegyoldalba, mire onnan azonnal kristálytisza víz-sugarak törtek elő, megalkották Bene-patakot és ellátták a szomszjadai mezeget bő itallal. Ez a patak a hagyomány szerint csak a magyar táborig folyt és azzal együtt vonult odább, a kun sereg közelében pedig Visznek tájékán elnyelte a föld. E soha ki nem száradó patak forró nyárban ma is csak odáig folyik, azontúl nyoma vész.

A *Balaton* mai helyén hajdan édenkert volt, benne ifjú szép hölgy lakott, de hasztalan virult neki erdő-mező, mert hűtlen ifjút siratta szüntelen. Kis patak fogta föl a könyek árját és hogy boszút állhasson a leányka szive szomorítóján, arra kérte a földanyát, adna neki egyszerűen nagyon sok vizet. Erre tenger-óriás lett a kis csermely, bőszen árasztott el mindent, de mivel az ellábat hűtlen el nem érte, mint ekép támadt Balaton, ma is tajtékot szór haragjában.

A *kárpádi tavak* egyikének keletkezéséről is él hasonló népmonda. Elhalt szeretőjét hasztalan várja a bús Márta, miatta kővé dermed bántatában, szeméből hajnalonta tengernyi köny árad s abból lett a Kárpátokban a *Márta kőnyje* tó.

Haragjában a *Balaton*, mikor Somogy felől váratlanul neki zúdul, fölriadásában tajtékzó hullámaival a Mytilus-okhoz hasonló kagyló törmelékét hány ki *Tihany* körül háborodott kebléből. Kecsekőröknek nevezi a lekoptott kagylókat a magyar és nem is ok nélkül, mert csakugyan hasonlók azok a kecsekőrök-höz, mely hasonlatosságnak és elnevezésnek, hogy legalább némileg kielégítő alapja legyen, azt zengi a nép regéje *Tihanyban* eltemetett *I. Endre* királyunk felől, hogy midőn országában számkivetett szegényen bolyongott, a Balaton partján pásztoremberrel találkozott, a ki ott kecskenyáját őrizett és kérte őt, segítené meg valamivel. A pásztornak tele volt a tarisznyája pénzzel és mégis esküdözött, hogy semmije sincs. Tudta a király, hogy hamisságban sántikál a kecske-csosz, azért megátkozta és azóta nyájával együtt megkövültlen áll a Balaton fekéken és kecskéi körmeit ma is szüntelen hányják a partokra a habok.

Garay János ennek másik változatát őrzi meg róla szóló költeményébe bevonja azt a balaton-melléki néphiedelmét is, hogy a tihanyi félsziget kialakult tűzhányó:

A régi jó időben
Egy szép királyleány
Aranyszőri kecskéket
Őrzött Tihany fókán.

A bérez tüzet boszított,
Sziklája mind kigyúlt,
Három nap, három éj mind
Ítélet napja dúlt.

A nyáj a Balatonba
Rohant és benn veszett,
A tó maig kihányta
A kecsekőrökét.

Általánosságban fűzi *Szent László* királyunk nevéhez a magyar néprege a *Nummulit-csigák* eredetét. A szent király ugyanis a Kaposcs vezérel Erdélybe tört kunokat (az Erdy-codexben gonosz tatárokat) megveri és üldözni kezdi. A

kunok, hogy a magyarok figyelmét magukról elhárítsák, nagy bőséggel hányják vala el a pénzt és ezüst marhákat. Ezt látván *Szent László*, Istenhez fordul segedelemért, mire csoda történik, az elszórt pénzdarabok és ékszerek kővé változnak.

Beíthte ezt a mondát növényzeti munkájában következőleg tartotta fenn: «A tatároktól egész Magyarországból kiűldözött *László* Erdélybe menekült és Kolozsvárott egy igen vagyonos mézszárossal lépett barátságba, még keresztmamája is lett; később ennek segítségével, mivel hogy az a rávaló költséget megadta, újra megtámadta *László* a tatárokat és elvette tőlük egész Magyarországot. E futásukban a tatárok, hogy a sarkukban előnyomuló magyarokat késleltessék, összeharcolt aranypénzeiket szétszórták az aradi mezőkön; de megnyerte imájával *László* az Istentől, hogy ez aranykővé változzanak. Tele is lett az aradi mezőség lapos kövecsekkel, melyek közhiedelem szerint aranypénzekből lettek.»

E miatt a laposra kopott, kerek csiga kövületeket, melyek nagy számmal nemcsak Dunántúl lehetnek, de a Királyhágón túl fekvő kisebb magyar hazában is bőségesen vannak, *Szent László* király pénzének nevezi a föld népe; sőt nem hiányzik Dunántúl pénzeskő elnevezés sem; Zalában Szőcs falu határában egy erdő viseli, mert Nummulitokban gazdag a talaja. A kolozsvári kegyes tanítórendi társház udvarparkjában annyi van, hogy akár a zsebét töltöhet velök a természeti ritkaságok kedvelője. A bajmóci fürdő kővé vált pénzéiről szóló rege, melyet *Tompai Mihály* őriz meg a feledéstől, csak halovány utáztata annak, a melyben *I. Endre* királyunk szerepel a balatoni kecskepásztor kővé merevítésénél.

Mivelhogy sok az Alföld sík talaján szerte-szórta csigahéj, a mely ma már nem mind élő fajok képviselője, de a fővenytorlaszok is elhagyott tengerfenék képté tárják szem elé: megszülemlett vagy talán mint homályos hagyomány maradt fenn az alföldi nép lelkében, hogy ott hajdan édes tenger volt. Békésmege embere úgy regéli, hogy évezrek előtt ott, hol ma a Tisza kanyarog, megvult már a rónasági puszták, csakhogy tenger zúgott rajta végig; mert a Tenger a szelid, jó ősz Pusztaának rosz, kinzó, tomboló ifjú felesége volt, ki miután öreg férje kebelét összeviszta tépte, partok korlátai közt magát tovább emészteni megunta: harcot üzent tehát a hegyeknek, felült a viharra, kezébe zászlóul sötét föllegeket vett s így fölfegyverkezve tört keresztül a hegyeken. Midőn a puszták fölédret ajultából, mit nejeinek szilaj véghánykodása okozott, örömmel látta, hogy kinzójától megszabadult, de öröme még nagyobb volt, hogy kettejük gyermeke, a szelid Delibáb, kit kegyetlen anyja a Tenger soha sem szeretett, az ő atyai hű keblén visszamaradt.

A természetistóriának, mond *Tanárky Mihály*, épen úgy van mytologiája, mint egyéb tudományoknak, mert természetében fekszik az embernek, hogy okát szereti adni mindennek. Az oksági viszony keresése szellemi szükséglet, fokát és fogó végét kutatja szüntelen a tüneményeknek az ember és ha ésszerű, kielégítő magyarázatra hamarjában nem bukkan, egyelőre beéri saját képzelődése alkotásaival is. A költészet megelőzte minden népnél a tudományt; a magyar nép talán csak abban különbözik egyebektől, hogy költői érben gazdag lelke a geológiai regéket is saját nemzeti hőseivel szereti kapcsolatba hozni.

A LAKAT TITKA.

Orosz történet.

Vannak olyan dolgok, melyek hosszú évek során, mint megfejthetetlen titok szerepelve, végre több senkit sem érdekelnek. Ha valaki aztán később a talányt véletlenül újból szóba hozza, már akkor a dolog mentől kevesebb embert érdekel.

Ki ne hallotta volna annak idején azon rejtélyes levelek s egyéb irományok híreit, melyek rejtélyes módon *II. Sándor* császár kezéhez jutottak, a nélkül, hogy az illető valamikor tetten lehetett volna élni. *Szent-Pétervárról*, *Moszkvában*, *Gacsinán* és *Peterhofban* ép úgy, mint a távoli *Livádiában*, a «nemzeti végrehajtó bizottság» közleményei, proklamációi és ítéletei a császár

iroasztalán, kabátja zsebében, vánkósán vagy tányérja alatt pontosan ott voltak.

Richter tábornok, a császári lakosztályok parancsnoka, százával küldte börtönbe a gyanús udvari szolgákat, hivatalnokokat, és testőrkatónákat, de a kizártság, akasztás és lövés célra nem vezetett, sőt a titokzatos végrehajtó bizottság arval fenyegetőzött, hogy előforduló alkalommal véres megtorlással fog élni. *Sándor* császár, ki a hasztalan vérontással fog csakis ezután értesült, szigorúan megparancsolta, hogy ezentúl tudta nélkül a levelek miatt senkit sem szabad kérdőre vonni.

A levelek küldése egy napig sem szünetelt, s midőn *Richter* tábornok a császári parancs ellenére egy cserkesz testőrt szintén a czitadellába hurcoltatott, hol a szerencsétlen embert vallatás közben agyonverték, — harmadnapra *Richter* fiát, ki mint császári apród a szent-pétervári katonai Akadémia növendéke volt, valaki úszás közben a víz alá huzta, hol az alig 18 éves fiatal ember meg is fulladt. A végrehajtó bizottság a kegyetlen megtorlást szokott módon tudatta a császárral. Magától értődik, hogy a többi udvaroncok *Richter* szomorú esetén okúlva, a levelek után ezentúl nem igen kutattak.

Egy alkalommal a trónörökös *Sándor* nagyherceg nejevel együtt a Gacsinán időző császár látogatására indult. A trónörökös különvonatát a szent-pétervári rendőrfőnök kísérte, ki néhány magasabb rangú alárendeltjével egy külön kocsiiban ült.

— «Ó felsége tegnap nagyon jókedvű kegyeskedett lenni, — mondá a főnök. — Úgy hiszem, hogy a rejtélyes fekete szegélyű levélboríték elmaradt, s ezentúl is el fog maradni, még pedig azon egyszerű okból, mivel legalázatosabb tervem el lett fogadva. Igenis uraim, legkegyelmesebben elfogadva!»

Némi előzetes magyarázat után ő excellenciájára végre elmondotta, hogy a téli palota első emelete valamennyi ajtajának lakatját egyszerre, még pedig egy nap után új, angol szerkezeti lakatokkal látták el s miután a levelek nem az alakon, hanem nagyon természetesen valaki által az ajtón csempészettek a császár lakosztályába, a gonosz tett tovább folytatása teljesen megszüntetnek tekinthető.

— «Innen magyarázható ő felségének rendkívüli jó kedve, uraim, — végzé hosszú beszédjét a hatalmas rendőrfőnök.

A vonat e közben szerencsésen Gacsinára érkezvén, az előkelő utasok után kísérőivel együtt a rendőrfőnök is a palotába hajtatott, hol rendszer lakosztályában azonnal gazdag villásreggelihez ült.

Sándor császár, fia és menyé megerkezéséről értesülvén, vendégeit az úgynevezett pálmaházban várta. A gacsinai híres melegházak nagyságra és fényes berendezésre nézve még a versailles-i üveg-házakkal is vetélkednek, sőt tekintettel az éghajlat okozta nehézségekre, ennél sokkal különbeknek mondhatók.

A császár tehát száz éves pálmák tövében üldögélve, valamely «legújabb» francia regény olvasásával volt elfoglalva, midőn *Adlerberg* gróf a trónörökös pár közeledését jelentette. Néhány perc múlva az előkelő társaság a pálmaházból a palota felé indult. Útközben a császár vendégeinek több Berlinből kapott ritka rózsafajtákat megmutatni, de miután nem tudta a kert mely részében vannak elültetve, a főkertész után kellett küldeni, kinek megerkezétségig az uraságok egy fehér márványpadon foglaltak helyet. Ekkor a trónörökös nanyhercegné felbontja fehér seplem napernyőjét és mindnyájuk ámulatára annak belsejéből kihull a végzetes fekete szegélyű levélboríték!...

Magától értődik, hogy az eset tüstént a palotában időző rendőrfőnök tudomására jutott, ki ijedtében teljesen elvesztette étvágját.

A levél tehát *Szent-Pétervárról*, még pedig a trónörökös palotájából került Gacsinába, miből azt kellett következtetni, hogy az új lakatok a czelnak teljesen megfeleltek s ily formán a baj kütforrását többé nem a téli palotában, hanem másutt, például a trónörökös házában kell keresni. Az ott megejtett kutatások nem vezettek célra, s miután a trónörökösné házánépt a rendőrség zaklatása ellen erélyesen megvédte, néhány hét múlva a gacsinai esetről senki sem beszélt többé. Annál nagyobb bajt és feltűnést

okozott azonban egy újabb levél, mely szerint a «bizottság» tudomást véve az angol lakatok behozatalát, közleményeit ezentúl kizárólag «szolgálati» uton fogja rendeltetésük helyére juttatni. Valósággal a fekete szegélyű levelek, felváltva a szolgálattevő kamarások, hadsegédek vagy egyéb udvari méltóságok kezeibe jutottak, kiknek aztán a «végrehajtó bizottság» halál büntetés terhe alatt meghagyta, hogy a leveleket a császárnak adják át. Grekov udvari marsalt, ki a meghagyás ellenére egy ily levél kézbesítését elmulasztotta s azt a rendőrfőnöknek adta át, a bizottság halálra ítélte. A szegény ember ijedtében külföldre akart utazni, de még nem lépte át a határszélt, midőn «ismeretlen» tettesek a vasuti kocsiában leszárták.

II. Sándor császár halála után a bizottság működését rövid időre beszüntette ugyan, de miután a remélt reformok helyett ismét a hóhér működése lépett előtérbe, a rejtélyes kezű könyörtelen aknaharca újra megkezdődvén, mai napig is tart.

A lakat titkát pedig még senki sem fejtette meg...

OLÁH «IRREDENTA».

(Elhhez egy oláh iskolai térkép.)

Egy negyedszázad múlt el azóta, hogy lovam bevitt egy igazán «istenhátmögötti» erdélyrészi faluba, hol a «magyar templom» küszöbét fölverte a fű, falán nagyot repszett az árva elhagyottság, a kirohadt tető lyukain pedig ki s be járt a szél, alkonyatok a kukik, a nép «halálmadara», mely a hol megszáll s egyet kukikol, hírül adja a biztos halált.

A jövetelemet megelőző vasárnapon kötött a falu utolsó magyar leánya kátrinczát, az utolsó magyar legény bocskort, vagyis: lemondott ősi vallásáról, nemzetiségéről s «eloldhosodott». — Megirtam valamikor ebben a lapban is s az a tapasztalati tény és az a czikk szolgáltatta ki *Kossuth* Lajosnak örök szépségű levelét, a melyből aztán az E. M. K. E. szerény «Kossuth alapítvány»-a telt ki.

Az «eloldhosodás» romboló menete évtizedeken át tartott Erdélyben, világosan bizonyítva, hogy a magyarság vezető, így fentartó és fejlesztő eleme, a birtokos osztály, az értelmiség meggyengült, meghanyatlott és elalélt; a mi egyértelmű a népelemnek silyedésével, alányatlásával, sőt elfajulásával. Mert valóságos elfajulás az, ha egy népelem, melynek egy ezredetét fölfelelő története fontos és magas, a világrész alakulására is döntő volt, hozzá még kétségbevonhatatlan és a nép tudatában is élő, lesüllyed oly népelembe, melynek történelmi fejlődése vitás, homályos, s melynek összes népies tradíciója a múlt századig sem ér föl, mert valójában csak *Janku* és *Axentje* föllépésével, *Nagy-Enyed* pusztulásával és a magyarság 1848/9-ki irtásával veszi kezdetét; az ily történelmi cselekvés pedig, lényege szerint, a világhistoria összes tanúságai alapján, sohasem tartozott a fejlesztő, a jövőt előkészítő és biztosító jelenségek közé.

Az erdélyi vezető elem meggyöngyülése érthető. Bizonyos tekintetben, — különösen területileg, — kívül esett az újabb idő rohanó alakulásainak sodrából; az állam részéről csak akkor jutott gondozáshoz, a mikor az állam ráért, vagyis végső szükség esetében, sokszor legutolsó sorban, holott a helyzet épen az ellenkezőt követelte volna azon az okon, a melyet *Kossuth* Lajos négy szóval fejezett ki, oly meggyőzően és világosan, hogy jelentősége legott szemé előtt állott minden gondolkozó hazafinak. A négy szó ez:

«Erdély Magyarországnak jobb keze.»

Ha nem is végleg elkésve, de bizony későn jött a fölcusodás. Az erdélyi rész magyar társá-

dalma fölcusodott, föleszmélt s az E. M. K. E. megalkotásával a cselekvés — hogy ne mondjam, önvédelem — terére lépett. Ez a föleszmélés életerőt jelent s a hol ez van, ott van biztos jövő is, kivált akkor, ha a magyar társadalom egésze fölfogja, magává teszi és az állam is helyt áll.

A főfeladat mindig az lesz: céltudatos kulturális fejlesztés, mert csak ennek nyomán, eredményeként terem a haladó, a gazdasági és minden uráló erő.

Ez a magyar sor.

Az oláh sor alakulása igen érdekes és reánk magyarokra nézve igen tanuságos. Az erdélyrészi államellenes mozgalomban nincsen egyetlenegy számbavehető oláh szereplő, kinek szép atyja ne nevedekett volna valamely erdélyi magyar birtokos család portáján.

A fejlődési menet az, hogy az ügyesebb oláh béres csűrbiroság, ennek fia komornyiksággal vitte, ki ismét fiát iskoláztatta, a kiből azután «honoratior» vált, hogy napjainkban «mártírrá» alakuljon. Nem kicsinylés az, mely e genezis kifejtésére ösztönzött; az igazi demokrata örül az ily fejlődési menetnek s örül *Darwin* hive is. A sajnálkozás csak a «mártírság» pontján kezdődik, mert ez ellene van annak az erős állam-alakulatnak, a melyet magyar birodalomnak ismerünk és nevezünk, s a mely lényeges alkotórésze Európa állam-csoportosításának és a történelem összes tanúságai szerint, egyedül biztosítéka annak, hogy Európa e részén valódi alkotmányos szabadság legyen az uralkodó. A magyar faj a legnehezebb viszonyok között is bebizonyította, hogy erre törekszik, és midőn elérte a szabadságot, részesítette benne mindenkor azokat is, a kik nehéz időkben az elnyomókhoz szegődtek, hogy aztán a magyarral együtt maguk is elnyomassanak.

Igy áll ma a harezter kérdése, a harez jellege.

A magyarság, mint államalkotó elem, az az egyik oldalán áll ezredéves történelme világos tanúságaival, melyek a szabadság és felvilágosodás érdekében teljesített missziójelentenek, még pedig az emberiség szolgálatában is. A másik oldalán áll az oláhság «római» követeléseivel, melyekre itt sem az ethnologia, sem az anthropologia mérteiket alkalmazni nem akaráhatom, mert messze vezetne.

De egyet el kell ismerni, hogy t. i. az oláh irredentista propaganda, mely Magyarország egységének megbontására tör, terszerüen, szívesen és nagy körültekintéssel működik. Súlyát kiválóan arra fekteti, hogy új nemzedéket neveljen, mely tiltve legyen irredentisztikus tartalommal; neveli pedig itt és a Havasalföld ifjú államában is, a mint az utóbbit a mellékelt térkép-másolat bizonyítja.

A térképnek sulyt kölcsönöz, hogy a király és királyné arezképét is mutatja: egyébként kötelező taneszköze a romániai városi és falusi népiskoláknak, ábrázolva a «román földet» — «Terle romane»! E földnek nyugoti és északnyugati határát azután a Tisza és folytatólaga a *Latorca* alkotná s így a magyar Szegednek egyik része már oláh földre esnék; *Debrecezen* teljesen benne van; *Makó*, *Hódmezővásárhely*, *Mező-Túr*, a *Nagy-Kunság*, a *Hajdúság*, *Szabolcs*, *Bereg*, *Máramaros*, az egész *Erdély*, délnék *Temes*, *Torontál*, *Krassó-Szörény* mind csupa merő oláh föld! Így oktadják az ifju oláh nemzedéket több mint egy évtizede!

Evel együtt jár az, hogy az ifju nemzedéket a magasabb fokon francia és olasz főiskolákban neveltik, hogy mint állítólag latin fajt a nyugot hatalmas latin népcsaládaival szerves kapcsolatba hozzák, az illető nyelvek alapos ismerete és jól ápolt társadalmi összeköttetések révén pedig szorosán összefűzzék.

A cél és az eszköz így teljesen világos.

És ha kérdjük, vajjon e körültekintő, terszerü eljárással szemben és akkor, a mikor a propagandának már sikerült az erdélyi Mezőség legutolsó földalatti viskójába is bevinni az elszakadás eszméjét, mondom, ha kérdem, hogy elégséges-e az, a mit a magyar állam és a magyar társadalom evvel szemben multja és jövője érdekében tett?

Az én feleletem a leghatározottabb: nem!
HERMAN OTTÓ.

EGYVELEG.

* A fodrászok leggenialisabb példája volt a francia *Croizat*, kis korában fodrász-Napoleonnak neveztek el, a ki a fodrászatról egy nagy könyvet írt, melyben 101 különféle hajrendezést mutat be, mint saját találmányát. Még most is sokat tanulnak munkájából.

* A kigyók szivós életére jó példát tapasztaltak közelebb Washingtonban. A *Smithsoni* intézetben véletlenül élő kigyó került egy esomó eldobott kagyló közé s a kigyó eledel nélkül hat évig volt a csomagban; mikor megtalálták, még eléggé élénk volt s csakhamar teljesen erőre is kapott.

* A házasság haszna. Egy angol statisztikus kiszámította, hogy a lakodalmi ünnepekkel együtt a házasságok Angliában, a hozományok s berendések kivételével, évenként legalább hét millió font sterlingnyi forgalmat szereznek a kereskedelem és ipar számára.

* Eső-várslat. *Nankingban* hosszas szárazság után a hatóság kiadta rendeletbe, hogy húst nem szabad senkinek enni, míg eső nem lesz. Mivel a rendeletnek eredménye nem lett, még a halevést is megtiltották.

* *Kilimandzsarón*, a Közép-Afrikában épen az egyenlítő alatt fekvő havason, tudományos intézetet állítottak a németek a szomszéd *Marangában* állomásozó katonák segítségével. Az intézetben egyelőre egy botanikus és egy geológ dolgoznak.

* A napfogyatkozást Kelet-Indiában a nép számtalan különös módon igyekszik megmagyarázni. Egyik szerint a nap feketébe mosdik, hogy lemossa a nép bűnait, másik szerint egy démon előtt rejtőzött el *Brahmin* oltalma alá. A legutóbb azonban azt állítják, hogy a nap és hold is elalósodtak, mint a földi lények s hitelezők időnként fizetésre szólítják fel őket s az égitesteknek sugarait lefoglalják.

* A legnagyobb hideget eddig Kelet-Szibériában *Verchojanskban* jegyezték föl 1892 február havában. A hideg — 96,6°C volt. *Verchojansk* az északi szélesség 60° 34' alatt fekszik s így jóval alúli a sarkkörön.

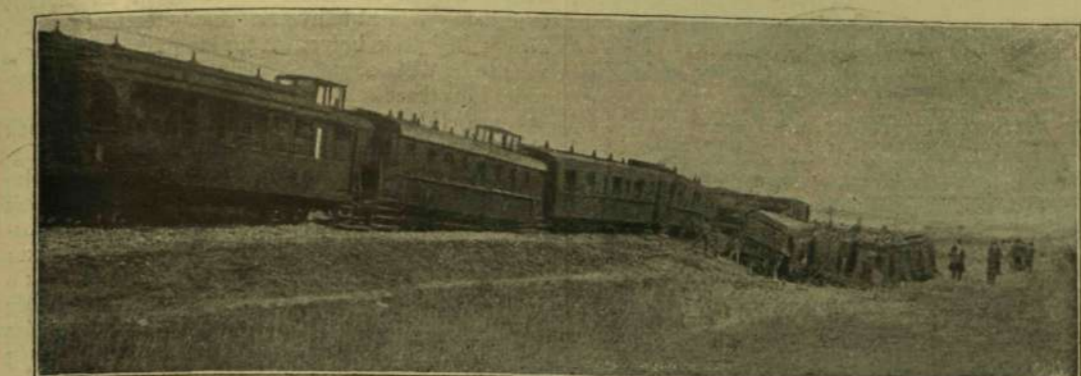
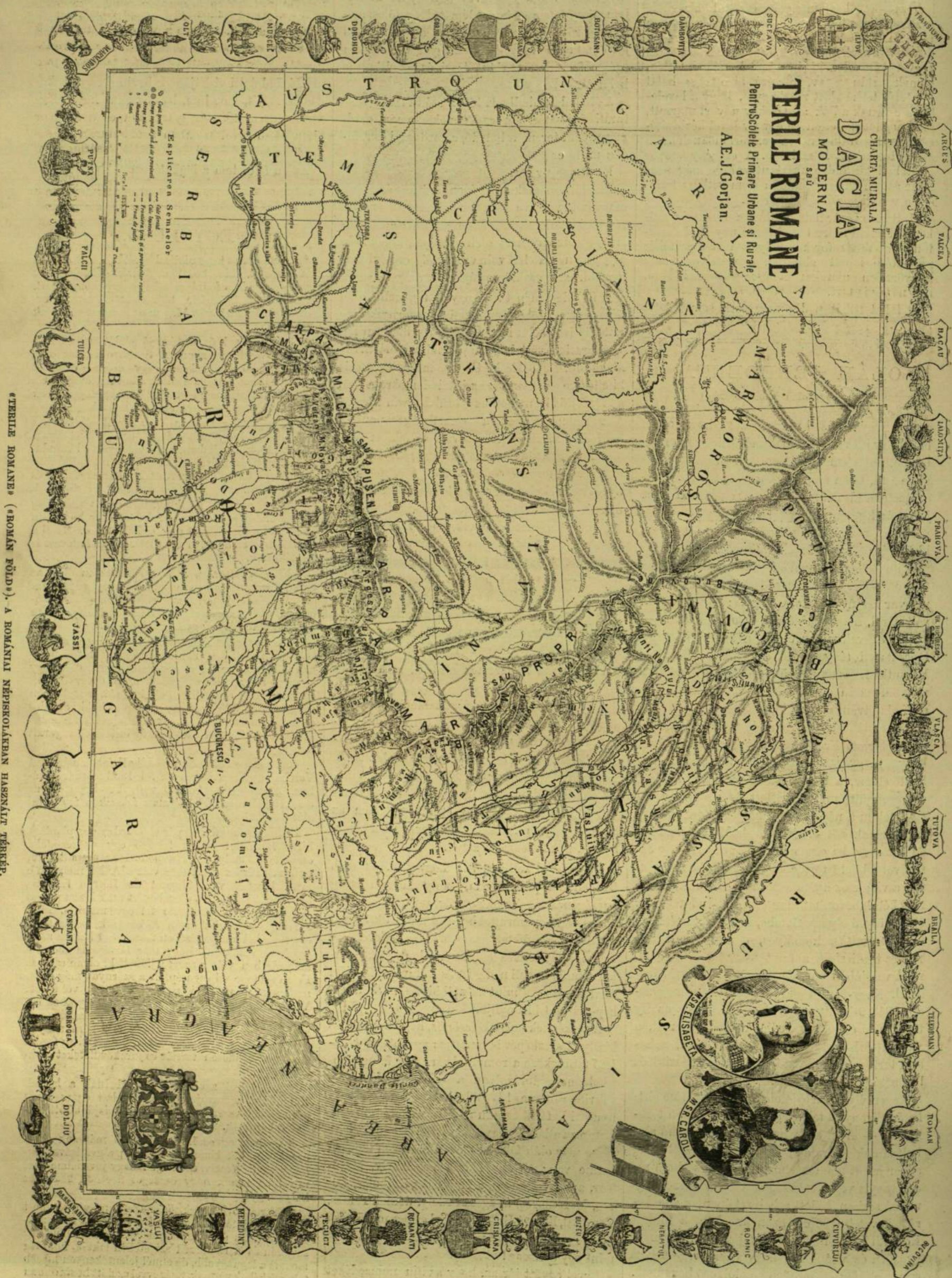
* *Köcserebogár*. A párisi «*Jardin des plantes*» híres kővületei között feltűnő egy kőzser-alakú cserebogár, mely egészen pompásan maradt fenn, mintha művész készítette volna. A kő, melyben e híres kővület van, *Ngent* de *Rotron* francia bányából került, de a cserebogárt csak *Zizka* prágai malomkőgyárában fedezte fel egy munkás, a ki a kőfaragással foglalkozott. A kővesült bogár a kő egy tojásdát mélyedésében fektet egy helyen megerősítve. Valószínű, hogy már látvány is abban a mélyedésben volt s ezért fejlődött ki olyan szépen. Feje és melle teljesen ép, de a szárnyak még egyenetlenek, mintha ki nem fejlődött volna.

Valószínű, hogy még lágy szárnyu állapotban beszütyd a bogár a földdel együtt egy moocsárba s itt kővesült meg lassankint. Maga az a körülmény is jellemző, hogy a kővület édesvízi quarczban fordul elő, mert rendszeren terttiár és jurakövületeket szoktak találni.

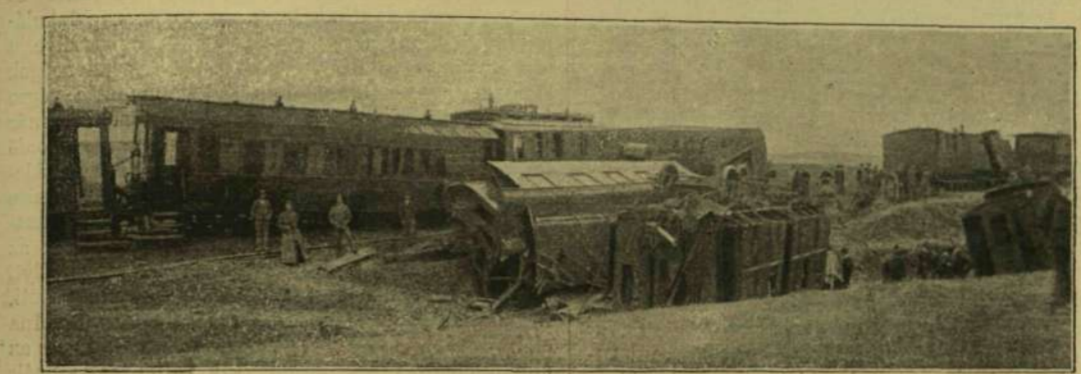
* A berlini zsebmetszők haladnak a korrál. Különösen a tolvajok ruháit alatt egész sereg apró zsebet varrnak, melybe az eltalajdonított holmikot berakják.

* Ólebek orvosai. Amerikában már sok állatorvos van, kik kizárólag ólebek gyógyításával foglalkoznak. Némelyiknek igen nagy jövedelme van, mivel az urnók nagy összeget fizetnek kedvező kutyáik gyógyításáért.

* Híres óriás teknős béka pusztult el most *Ceylon* szigetén. Ez az utolsó példánya volt azoknak az óriás állatoknak, melyek egykor *Mauritius* szigetén és a szomszéd szigeteken laktak, hol még most is a legnagyobb, de ennél jelentékenyen kisebb teknősbékák vannak. Száz évvel ezelőtt hozta onnan egy hollandi *Ceylonba*, akkor is vén volt már s több év óta csaknem teljesen vak. Hat láb hosszú volt. Csontvázat a *Colomboi* múzeum számára készítették el.

A kisiklott vonat.

Az összetört vasuti kocsi.

Dunky fivérek fényképe után.

VASUTI SZERENCSETLENSÉG KOLOZSVÁR MELLETT.

NAGY VASUTI BALESET.

A Kolozsvár és Apahida közti vonalon június 3-án olyan vasuti baleset történt, mely — tekintve a vasuti kocsi és a pályatest megrongálását — az első rendű vasuti szerencsétlenségek között foglal helyet. A gondviselés különös kegyelme volt az, hogy a szörnyű balesetnek — még eddig — ember áldozata nincs.

Az 506. számú személyvonat este 8 óra 49 perczkor indult ki a kolozsvári indóházból Predeal felé, de 10 percznyi rövid futás után a kocsikban ülők egyszerre heves rázkódást éreztek, a mit rémítő ropogás és csattogás követett. A következő pillanatban az utazók nagy része, a pályatest mentén szétszórót és iszonyuan megrongált kocsikban jayveszékelt. A legnagyobb rázkódás a III-ad osztályú kocsikat érte. Ezek közül egyik kettőt is bukfenyezve fordult le a magas vasuti töltésről, és a mélyedésbe érve, kerekeivel a földbe furódott. A másik kocsi kerekeivel az égnek mered; a harmadik oldalt fekszik és a negyedik keresztbe vágódva, fenmaradt a vágányon. Mind e kocsik teljesen szét vannak rombolva és a bennük ülő 70—80 utas közül 60-an sérültek meg és ezek közül ötnek sérülését tartják életveszélyesnek.

Az első és másod osztályú kocsik fenmaradtak a pályatesten. — Az elől álló kocsik kerekei mélyen fúródtak a kemény kavics-talajba.

Az első pillanatban mindenki azt hitte, hogy többen meghaltak. Némelyek vértől borítva és jaygatva ugráltak ki a rongált kocsikból. Mások elaláltak, a súlyos sebesültek kétségbeesve segélyért kiabáltak. Szemtanuk elbeszélése szerint vérfogyasztó jelenet volt az, melyről ma is borzalommal beszélnek.

Az első segélyt a szerencsétleneknek a kolozsvári mentők nyújtották, kik segélyvonaton, fáklyákkal vonultak ki a helyszínére, hol a sérülteket bekötötték és elszállították a kolozsvári «Karolina» kórházba.

A szerencsétlenség okát többféleképpen magyarázzák. Némelyek a sinek elhajlásában, vagy eltörésében keresik az okot, mások kocsiszabálytalanságot, mások töltés-csuszamlást emlegetnek. Vannak olyanok is, a kik oláh merényletnek tartják, mivel a baleset megtörténte után néhány perczcel, a Torda felől érkező gyorsvonat hozta az Emke vezérférfiát. A valódi okot a vizsgálat fogja kideríteni. Az államvasutak kára a 20 ezer forintot jóval túlhaladja.

Képekben is bemutatjuk olvasóinknak a balesetet a kolozsvári Dunky fivérek sikerült fényképfelvételei után.

KÉT ÚJ TALÁLMA NY.

Mai napság, mikor Európa olyan, mint egy nagy katonai tábor, s a villamosság, a vegyészet és vasipar terén történt haladást leginkább a háború céljaira akarják fölhasználni: két, nem annyira új, mint inkább tökéletesített találmány valósulása vonja magára a világ figyelmét. Ugyanis a sokféle rendszerű ismétlő puska öldöklő hatása észszerüleg azon kérdés fölvetésére indította az érdekelteket, vajjon milyen leend a jövő háborúinak lefolyása, a mikor az illető hadviselő felek egyforma hatású fegyverrel törnek egymásra, mikor robbanó szerekkel lövöldöző ágyúk, léghajók, s az ismétlő fegyver iszonyú működése egy-két óra alatt százezer ember életét teheti tönkre.

A Berlin melletti Tegel falu gyalogsági lötéren közelebb tett kísérletekből kitűnt, hogy 100 ezer kilótt éles töltény golyói közül csupán 375 tévesztette el a célt, míg 99,625 golyó pontosan ott ütött le, a hova ezelőztak. Így tehát most már számtani alaposággal kiderült, hogy egy arczban felvonult, vagy esetleg három oszlopban álló gyalog ezred, vagyis átlagos számmal 1200 ember (tiszték nélkül) harmincz percz alatt 99,625 golyót röpíthet az ellenség tömegébe.

Megjegyzendő, hogy a kísérletek nemcsak fa- és kőfalakra, hanem emberi és állati hullákra is irányozott lövésekkel hajtottak végre. A 2400 lépésnyi távolságból kilőtt golyók két emberi hullát ütöttek keresztül s utjokban a csontokat apró szilánkokká zúzták. Arczban felállított lóhulláknál a fejbe hatolt golyó az egész testen végig futott, a miből ismét az derül ki, hogy ezentúl a tábori tüzésérmozgékonyasága 3—4000 lépésen belül teljesen megszűntnek tekinthető, mivel fogatait a gyalogság golyói tönkre tennék.

Ilyen és ehhez hasonló egyéb kísérletek a nagyhatalmasságok magasabb katonai köreiből nagy figyelmet keltettek. A mi a porosz lötéren valóan bizonyult, azt a francziák Meudonban, az angolok Woolwichben, az olaszok Turinban, az oroszok Brez-Litewski-ben s végre az osztrák-magyar hadsereg fővezénylete a Bécs-Ujhely melletti steinfeldi lötéren szintén kipróbálták. Az egyik korszerű találmány tehát, vagyis a meseszerű hatású ismétlő fegyver, teljesen bevált. Adja az ég, hogy borzasztó használhatóságára soha se szoruljunk!

Amde ezeket tudva, annál feltűnőbb a hír, mely szerint épen a német fővezénylet volt az, mely a Dowe-féle páncélt, vagy golyófogót minden további indokolás nélkül egyszerűen mellőzendőnek jelentette ki. Ugyanakkor, midőn az imént leirt kísérletek a tegeli lötéren megéjtettek, egy külön e zélra kiküldött katonai műszaki bizottság beható tárgyalás alá vette Dowe új golyófogóját, mely a löfégyer hatását úgy szólnán 50%-al leszállítaná.

Dowe személyesen jelent meg a bizottság előtt, hogy találmányának használhatóságát a helyszínen bemutathassa. Eddigelé a páncélt, vagy golyófogót, csupán mint céltáblát, erős tüzelésnek tették ki, a mikor is a szerkezet szilárdsága teljesen bevált. Amde a porosz vezérkari és műszaki tiszték azt állították, hogy az emberi test, különösen a gyomor és szivgödör tájékán, a golyók erős lökését ki nem álláná, s hogy az ily lökéstől bekövetkezett elkabulás a katonát ép úgy megbénítaná, mint bármely lösehb. Ezenkívül a páncél sulya (2½ kilogramm) még a csapatok menetképességét is tetemesen megapasztaná, stb.

Mindezek ellenében Dowe egyszerűen azt kérte, hogy a kísérletek az általa kijelölt távolságból és módon hajtassanak végre, mit a bizottság meg is engedett. Dowe magára vette a páncélt s eleinte tizenöt, utóbb pedig nyolcz lépésről mellére és altestére egymás után 10—15 lövést tétetett.

Az ólomköpennyel borított, hengeralakú acél lövegek a lövés után szilánkokká zúzva, a páncél rétegeiben akadtak meg, Dowe pedig el nem kabult, testén a lökéseknek semmi nyoma nem voltak láthatók. Többrendű kísérletek után végre a bizottság egyik tagja vette fel a Dowe páncélját és ötven lövést tétetett magára, melyek mind a nélkül történtek, hogy a feltaláló állításait megczáfolták volna.

A találmány tehát bevált, a mennyiben a

Munkálatok a szerencsétlenség színhelyén.

Dunky fivérek fényképe után.

VASUTI SZERENCSETLENSÉG KOLOZSVÁR MELLETT.

mellette és hasra irányzott, többnyire halált okozó lövések hatására egészen elenyészeti. Minthogy pedig az újabb kor háborúiban tett tapasztalatok szerint a lövések 68 százaléka éppen a mellét és a hasat szokta érni, a Dowe-féle páncél használását tagadása venni nem lehet.

TURPIN.

Turpin, a szokszor emlegetett melinít nevű robbanó szer föltalálója, ismét egy újabb botrány lefolyásához fűzte a nevét. Epen most három esztendeje, hogy Turpin Párisban egy röpiratot («A melinít elárúsítása») bocsátott világra, a miért aztán két évi börtönrre ítélték el. Az akkori botrány azonban koránsem volt oly nagy, mint a mostani, mely a «Patrie» című párisi napilap leleplezése nyomán merült föl. Ugyanis a «Patrie» azt állítja, hogy Turpin a francia kormány közömbössége és igazságtalansága által, valamint a nyomortól is kényszerítve, találmányát Németországnak, illetőleg a porosz vezérkarnak adta el.

Turpin melinítjével állítólag egész hadsereket és várakat meg lehet semmisíteni néhány percz alatt, még pedig oly távolságból, hogy az ellenfél az erre való előkészületeket észre sem veheti, miért is védekezésről szó sem lehet.

Néhány nagyon is komoly irányú angol és német szaklap Turpin találmányát megbecsülhetetlen dolognak tartja, a mennyiben a dinamit hoz hasonló melinít alkalmas arra, hogy a hadviselés esélyeiben nagy válságot idézzon elő. Többek közt Turpin melinít bombáit említik föl, melyek erődített helyeken szétrobbanva oly följó gázokat fejtenek ki, melyek a lélegzést lehetetlenné teszik. Ezen kívül egy gramm melinít 21-szer annyi robbanó erőt fejt ki, mint akár a dinamit, pikrin, ektrasit, vagy az ezekhez hasonló egyéb robbanó szerek. A melinít vízben is ép úgy megtartja erejét, mint szárazon és minden veszély nélkül szállítható.

A «Patrie» nem nevezte ugyan meg azt a francia tábornokot, a ki Turpin találmányát egyszerű szédélgésnek mondta, de a francia képviselőházban lefolyt heves viták nyomán Mercier tábornok hadügyminiszter, az ellenzék által szorongatva, kijelentette, hogy Turpin ajánlatát első sorban Gallifet tábornok, az első hadsereg parancsnoka utasította vissza. Már pedig Gallifet tábornokról, ki magát Franciaország szolgálatában mindig kitüntette, csakugyan nem tehető föl, hogy Turpin ajánlatával bármily okból könnyelműen bánt volna, a miért a hadügyminiszter az ügy tüzetes megvitatását kívánja. E pillanatban a következő kérdések merültek fel, melyeknek megoldása nemcsak Franciaországnak, hanem a világ összes katonai köreit nagyon is érdeklik. Ugyanis való-e, hogy Turpin találmánya csakugyan oly nagyszerű, mint a milyennek ő mondja? Igaz-e, hogy Turpin titkát, illetőleg találmányát Németországnak eladta, melynek kormánya a francziák ellen valami jó indulattal csakugyan nem viseltetik? és vajjon, nem lehetséges-e, hogy az egész botrány, melyet a «Patrie» czikke idézett elő, nem egyéb, mint Turpin javára kieszelt furfangos reklám?

A «Patrie» az állítja, hogy Turpin csak akkor bocsátkozott a berlini vezérkar bizalmas emberével, Schmettau tábornokkal, alkudozásokba, mikor Gallifet tábornok és Saussier, a francia sereg főparancsnoka, visszautasították az ajánlatát. Erre Turpin kijelentette, hogy Schmettau tábornokkal érintkezett ugyan, de az alku nem jött létre. A kormányhoz közel álló berlini lapok az egész Turpin-féle ügyet csak a párisi újságok nyomán fejtegetik; arról pedig, vajjon mit végeztek Turpin és Schmettau, teljesen hallgatnak. Kinek ne jutna eszébe ilyenkor a füst nélküli lópor története, melyet az illető amerikai vegyész úgnőnek majdnem egy napon valamennyi európai hatalmasságnak eladtak, még pedig oly világos biztosítással, hogy például Berlinben azt hitték, hogy Bécsben, Szent-Pétervárott, Romában vagy Párisban az új puskaporról mit sem tudnak, holott egy évvel utóbb, vagyis az 1891-ben tartott nagy hadgyakorlatok alkalmával minden nagy hatalomnak megvolt a maga új füst nélküli lópora. A furfangos úgnők a pénzzel együtt eltűntek; de különben is az illető kormányok a dol-

TURPIN.

got sokkal jobban röstelték, semhogy az eset miatt nagy lármát csaptak volna.

A francia képviselőház nagy többsége egyelőre Mercier hadügyminiszter nyilatkozatát tudomásul véve, napirendre tért; de ezzel a Turpin ügye ép oly kevésért véget, mint Gallifet tábornok ügye, kit Dupuy miniszterelnök nagy zavarba hozott. Ugyanis Dupuy a helyett, hogy Turpin vádasközveit egyszerűen visszautasította volna, úgy tett, mintha az egész dolgot nem ismerné és Mercier hadügyminisztert hivta föl a helyzet földerítésére.

Turpin szereplését komolyan venni alig lehet, nem még azon esetre sem, ha találmánya csakugyan oly korszakos lenne, mint a milyennek ő mondja, mert minden mosakodás dacára kétséget nem szenved, hogy Turpin francia ember létére a berlini vezérkar megbízottjával alkudozásokba bocsátkozott.

AZ ERDÉLYI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE.

Tizedik közgyűlését tartotta az E. M. K. E. június 3-ikán Tordán. Ünnepelesen és szívesen fogadták a vendégeket, kik azonban ezuttal nem jelentek meg oly számosan, mint máskor. A politikai események az egyesület vezérkedő tagjainak nagyobb részét visszatartották.

Az elnöki megnyitó, a titkári előterjesztés nem nélkülöztek a politikai vonatkozást sem. A közgyűlés össze volt kötve b. Jósika Miklós emlékeztetével, kinek szülőházát márványtáblával jelölték meg.

A vendégeket hívó vonat vasárnap reggel hat órák érkezett Kolozsvárra, a hol a száztáru fogadó bizottság csatlakozott az érkezőkhöz. Gyéresen várták a vendégeket Brassó, Déva, Beszterce és Maros-Vásárhely küldöttei, a kik szintén felszálltak a vonatra.

Torda város meleg szeretettel várta vendégeit. A hegyeken megdörültek a mozsarak, a házak zászlódszát iltették, de a megerezt esőben a bevonulás nem volt oly ünnepeles, mint egyébkor. A fellobogozott vasútállomáson a testületek zászlók alatt fogadták az érkezőket, a kikhez Rédiger Béla alispán mondott köszöntő-beszédet. Gr. Bethlen Gábor elnök válaszul az üdvözlésre, aztán megindult a hosszú kocsi a városra. A menet élén az Emke zászlóját vitték. A főtéren a város nevében Velits Odón polgármester üdvözölte a vendégeket, a kiknek részéről az elnök köszönte meg a szíves fogadtatást.

Az elszállásolások és a házi gazdálkálást történt reggelizés után 10 órák volt a gyülekezés és testületi felvonulás a báró Jósika Miklós szülőháza elébe, melynek falában letakarva állott az Abt Sándor tordai születésű budapesti szobrász készített emléktábla. A tordai dalkör alkalmi hazafias éneke után, először az Erdélyi Irodalmi Társaság nevében mondott beszédet Hegedűs István egyetemi tanár; majd a különböző irodalmi társaságok küldöttei emlékeztek meg; mire egy alkalmi óda következett. Erre a polgármester, Velits Odón, köszönetet mondva a megjelent küldötteknek, átvette az emléktáblát a város gondozásába.

A tordai zeneegylet indulója után a közgyűlés színhelyére, az ó-tordai ref. templomba vonult a nagyszámú közönség. A nők az uton virágokat szórtak az EMKE lobogójára. A templomban emel-

kedett helyen fölállított asztal körül az EMKE tisztikara, választmánya, a vendégtestületek képviselői foglaltak helyet. A tordai dalkör himnusza vezette be itt is a gyűlést, mely után az elnöki megnyitó következett.

Gr. Bethlen Gábor elnök megnyitó-beszédének elején a nemzet nagy halottjáról, az Emke dísztagjáról, Kossuth Lajosról emlékezett meg kegyeletesen. Indítványozta, hogy Kossuth Lajos emlékért jegyzőkönyvbe igassák. Bejelentette Felméri Lajos egyesületi dísztag elhunytát, a ki egyik lelkes megalkotója volt az egyesületnek. Ezután annak a panasznak adott kifejezést, hogy az egyesület, habár folytonosan gyarapszik lelkes tagokban, áldozatkész hazafiakban s így vagyonban is, messze áll még azon megnyugtató állapottól, hogy feladatának eleget téve, a magyar közművelődés terjesztési misszióját befejezettek tekinthetné. «Sőt — így folytatta — ha öntudatosan, egy nagy, hazafias és nemzeti ezélt tüztünk ki magunknak megalakulásunk idejében, ha úgyszólván rákényszerítve a viszonyok, a naponta észlelt szomorú jelenségek által, a magyar társadalom szükségét látta végre valahára fölébredni, s a nemzetellenes cselokra már jó idő óta alakult idegen egyesületek romboló működésével szemben, a maga részéről is egyesületileg szövethetne, s a mennyire lehet gátat vetni a további rombolásoknak; tagadhatatlan, hogy hazafias indokok, mondhatni aggodalmak vezették az egyesület megalakítására, — de fölismerve a veszélyt, mely hazánkat az elnemzetietlenedés által fenyegeti, hazafiatlan mulasztást — bünt — követünk volna el, ha tovább is télenységben maradtunk volna, s az élnetlenség vádját érdemeltük volna meg.» Szólt aztán a nemzetellenes mozgalmakról, melyek a kormány figyelmét is magukra vonták. Beszéde végén köszönetet mondott Torda városának vendég-szeretetéért s a megye intéző köreinek támogatásukért.

Eljenzés fogadta a beszédet, mely után Sándor József főtitkár tette meg jelentését az egyesület gyarapodásáról és működéséről. (A jelentés adatait már közöltük.) Hosszan tartó tappsal fogadták a főtitkár kijelentését, hogy az Emke kulturegyesület és nem liga, és a kormány tegyen lépéseket külügyi uton a ligának kulturális mederbe szorítása végett és hogy a liga dolgozzék saját területén, Oláhországban.

Az ülés fontos tárgya volt az alapszabályok módosítására vonatkozó indítvány. A módosítás a választmány jelenlegi szervezetét illeti. Az EMKE igazgatósága 2000 tagból áll — ennyi ugyanis az alapítók száma — vagyis több tagból, mint a világ bármelyik parlamentje. Egyéb szervezeti változtatások is szükségesnek mutatkoztak s a közgyűlés mindezek kidolgozására egy 20 tagu bizottságot küldött ki.

A kandidáló bizottság javaslata értelmében a közgyűlés közfelkiáltással a választásokat ejtette meg: Örökös tiszteletbeli elnök: Kun Kocsárd gr. Elnök: Bethlen Gábor gróf, orsz. képviselő. Alelnökök: Bélydy Akos gróf, Kolozsmegeye és Kolozsvár város főispánja; Horváth Gyula, Bartha Miklós és Teleki Domokos gr. orsz. képviselők, Kun Géza gróf, földbírtokos. Alelnök-főtitkár (örökös) Sándor József. Főpénztárnok: Merza Lajos, birtokos.

Sok üdvözlő távirat érkezett. Gr. Apponyi Albert levelében mentvén ki elmaradását, évi 100 forint ajánlott fel. Pál István kanonok és még négyen alapítónak léptek be, és Tordáról 100 új rendes tag vétette fel magát.

A közgyűlés után háromszáz teríték lakomához ült a vendégsereg, majd megjelent a Széchenyiligetben rendezett népnépen. Este a vármegyeház termében táncmulatság és hangverseny volt. Másnap nagy társaság rándult ki az Erdélyrezi Kárpát-Egyesület rendezése mellett a tordai hasadékhöz, Torozskóra és a torozskói-szentgyörgyi váromhoz.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

Páris, 1894. június elején.

A nagy löversenyek után mindenki falura, fürdőbe vagy kisebb-nagyobb utra készül. Ne tessék rossz néven venni, hogy a fentebbi általános elnevezés alatt csakis a divat világot értem. Ki tehet róla, hogy a földi javak oly kedvezőtlen arányban vannak felosztva. Nos, egyelőre a sokféle utazó-, hegyászó-, a fürdői táncstermekbe s ezek mellett a tenger tükrebe való toillettekről akarok beszélni.

A divat határozottan ferde irányt mutat, a mennyiben leginkább drága, kényes szöveteket és kelméket tolt előtérbe, melyeket nem mindenki viselhet. A nyár közepére többnyire himzett tunique-el és derékka ellátott fehér Mull ruhák készülnek, melyeken a derékát félig eltakaró csipkegalléron kívül minden pókháló vékonyságn. Az efféle ruhát legfeljebb kétszer lehet felvenni. Ennél sokkal szélszerűbbek a különféle francia creton-ok, melyek városban vagy falun egyiránt beváltak s e mellett olcsók. A ruhák díszítésére szükséges szalagok a

Pervenche-kalap.

Lamballe-kalap.

kelme színével egyformák; nem így a csipkék. Színes csipkéket senki sem visel, még a fehér, valenciennes és brüsseli csipkék a helyzetet teljesen uralkodó. Magától értődik, hogy a valódi csipkék mai napság a kitűnően sikerült angol vagy német utánzásoktól alaposan csakis szakértők különböztethetik meg.

Attört guipure gallérok posztó vagy könnyű bársony cape-okon gyönyörűen veszik ki magukat. Az ennél sokkal olcsóbb Gelatine-féle paszománt általános kedveltségnek örvend és még selyemruhák is előkelő díszítést szolgáltat. Feketés-kék Chine selyem guipure csipkével bevonna, továbbá táncvizgalmakra rózsaszínű Crépe de Chine ruhák előkelő hölgyeknél még folyton divatosak. A bő szoknyát még most is sokan kedvelik, de azért az ékkel szabott szoknyák minden esetre jobban állnak.

Fiatal hölgyek vasuton vagy hajón világos, leginkább drapszínű könnyű kelméket viselnek, ugyanoly szövetből készült felöltőkkel, vagy rövid kabátkákkal. A bő újjak lassanként eltűnnek s attól tartok, hogy nem skára ismét túlságosan szik újjak jönnek divatba, a mint ez már egyszer megtörtént. Páris egyes divat termeiben mesés olcsóságú ruhákat árulnak, s az ember nem tudja, vajjon a csekély árral a kelmét vagy pedig a varrást fizeti-e meg?

Nem csekély népszerűségnek örvendnek a finom himzéssel díszített batiszt zubbonyok, melyeket akár egyszínű, akár pedig csíkos vagy pettyes szoknyához viselnek. Szoknyában sima, derékban és a tunique-ban pedig apróvirágos mustájú foulard ruhák még a nyár derekán is divatosak, mivel a rendkívül könnyű francia selyem kelme a sokféle vaszon és piquet szövetekkel szemben mindig elegáns marad. Az árt illetőleg a foulard sokkal olcsóbban mondható, mert még a legegyszerűbb ruha vagy színes vászonkelmék is óriási pénzbe kerülő himzéssel vannak ellátva.

Kalapok dolgában a fiatal hölgyvilág túlnyomó része az angol Canotier fekete, vagy barna szalmakalapot, egyszerű selyem esetleg bársony csokorral viseli. Óriási rózsákkal vagy egyéb fűszertartó terményekkel díszített széles feltűrt karimájú finom szalmakalapot chiecs hölgyek alig használnak. Itt aztán bátrán elmondhatjuk: — «hadd lássam, milyen szalmakalapot viselsz, és tudom ki vagy.»

Csak az a baj benne, hogy Párisban mai napság azt a bizonyos chicet, melyet a felsőbb körök sokáig kizárólag szabadalomnak tartottak, a pénzarisztokrácia női tagjai, sőt még egyéb társadalmi állású hölgyek is rögtön elsajátítják. Az idén európai tengeri

fürdőben divat dolgában az orosz hölgyek távolléte nagy úrt fog előidézni. Ugyanis, a mint biztos kutató tudom, számos orosz főúri család Ostende, Tréport, Biarritz, Etretat s más helyeken tartott eddigi lakásait a mostani időnyre nem foglalta le, mivel a legújabb nihilista mozgalmak a külföldre való utazást majdnem lehetetlenné teszik. Ily formán a különféle tengeri klubok regattái s az ezeket követő fényes bálók is elmaradnak, melyeken az orosz delnök finom izléssel párosult pazar fényűzésük által tünnek fel.

Mellesleg még csak azt kívántam megjegyezni, hogy a sokféle, sárgás-barna színárnyalatú női cipőt most már Párisban alig viselik, e helyett a kivágott fekete lakk vagy zergebőr cipők, megfelelő nagyságu ezüst vagy jétt csatokkal jöttek divatba. Ugyanezt mondhatom az ekkorig oly nagy hévvel felkarolt színes selyem juponokról, melyek helyett a himzettességű hófehér alsó szoknya került felszínre.

Némi tájékozással két remek toilette sikerült kérépét küldöm. Az első ruha feketés-kék tafeta fehér guipure díszítéssel, hasonló színű széles övvel. A derékát szintén guipure csipkével bevont rövid pélerine takarja el, mely a mérsékelt bőségű újjakat szabadon hagyja.

A hozzá való kalap finom, fehér szalmafonadékból vastag fekete túll csokrokkal és sötét-vörös szalag díszítéssel.

A második ruha beige színű selyem, fél rövid uszályval, mi a kissé szétálló mellény alakú guipure-el bevont derékhoz nagyon illik. Az újjak könnyű fekete bársony csokorral díszített elég szűken végződnek, de azért a hosszú svéd keztyűt még elbírják.

A csipkéből, szalagból és ruche-ből kiállított apró toque fehér fáttyalal elég jól veszi ki magát. Mind a mellett még rendelkezésre bocsájtom a legújabb kalap, a «Chapeau Lamballe» — és a «Chapeau Pervenche» mintát. A Lamballe-kalap olasz arany színű finom szalmafonadék fekete strucczoll és fehér selyem csokorral díszítve.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle jun. füzetét a francia akadémiaiban mondott az a székfoglaló nyitja meg, mely a télen általános feltűnést keltett. Brunetiére székfoglalója ez, melyben a hírlapírásról és hírlapírókról mond el igen szép és közérdekű gondolatokat, John Lemoinet véve mintául

a régiebb francia hírlapírók közül, és kemény igazságokat mondván a mai hírlapíróknak, kik a napi hatások és aktualitások rajjai, azért nem is igen hitegeti őket irodalomtörténeti babérok. Szabó Jenő «Baross Gábor rendszere és művei» című dolgozatából a második közleményét adja; Ottlik István pedig befejezi amerikai uti leveleit, melyekben tavalyi utazását és megfigyeléseit közérdeken írta meg. Ezt a szépirodalmi közlemények követik: «A botrány» Alarcon spanyol regényének folytatása, «Az Ócsay-fiu» költői elbeszélés Kozma Andortól, ki ezt a Kisfaludy-társaságnak olvasta föl, és Longfellow költeménye «Sandalphon», Szász Béla fordításában. Richter Aladár «A növényvizsgálat és a rendszerezés elvei Linnéig» cím alatt értekezik a botanikai tudományról. A könyvismertetések közt Szabolicska Mihály legújabb verses kótetéről és Pálffy Albert «A régi Magyarország utolsó éveiben» regényéről van szó. Brózik Károlynak és Simonyi Jenőnek a földrajzi nevek helyesírásáról szóló véleményét találjuk még e füzetben. A «Budapesti Szemle» a tud. akadémia támogatásával jelenik meg, Gyulai Pál szerkesztésében, s előfizetési ára egész évré 12 frt, félévré 6 frt.

A régiebb középkor (IV.—X. század) emlékei Magyarországon, írta Hampel József. A mai Magyarország múltjának történelmi fölvilágosításait azok az emlékek szolgáltatják nekünk legnagyobb részben, melyeket a föld takar, vagy az idő pusztításából mint romok fenmaradtak. A kiástott tárgyak, a feliratos kövek, faragványok töredékei, a kibontott ősi sírok beszélnek az itt lakott népekről és azok kulturájáról. Hampel József vélemérendszeresen dolgozik ezek jelentőségének értelmének földerítésén, hogy összekesse a nagy úrt, mely az ősidőket elválasztja az irott történelemtől, vagy kiegészíti adatait s feltűnteti a művelődés fokozatait, a stílusok alakulásait. Évek óta az «Archeologiai Értesítő»-ben közli tanulságos dolgozatait, rajzokban is bemutatva a tárgyakat és emlékeket. Ezeket összegyűjtve bocsátja most közzé, hogy összegyűjtött képet adjon. A terjedelmes munkát két kötetre osztotta be. Az első kötet most hagyta el a

A párisi «Illustration» rajza.

Feketés-kék tafeta ruha guipure csipke díszítéssel.

Beige színű selyemruha és guipure csipkével bevont mellény.

sajtót a tud. akadémia kiadásában, kétszáz képes táblával és a szöveg közt 48 ábrával. A munka a hunok betörésétől a magyar állam megalapításáig terjedő emlékekkel foglalkozik. Az első kötet az építészeti és szobrászati emlékeket még nem tárgyalja, hanem a fontosabb kincs- és sírleleteket, a stilusok rokonságának rendjében. A képes ábrázolások hosszú sorozatának nagy része most jelenik meg először. A historikusra, régészre és a művészeti stíl fejlődését kutató szakemberekre oly érdekes kötet ára 5 frt.

Párisi emlékek ezimben Pekry Károly Aradon három költeményt adott ki, melyek egyike a Kisfaludy-társaság is felolvastott, mutatványul itt közöljük az utolsót:

A párisi börze látásakor.*

Népeozéznak habja mos rég,
Körülval zugó áradat,
Ugy álltok, mint valami emlék:
Oszlopsoros, antik falak.

Templom lesz... mára mire venném...
Lássuk csak, menjünk közelebb;
Templom lesz... tőredéked, Esmény!
Nyüzsgő, piszkos habok felett.

Közelebb mentem és... mit láttam:
Lépcsőn kalmarhald talong,
És durva összevisszaságban
Kapkod, kiáltozik, ujong.

Feketék lettek től régen
Az akánth-lombu oszlopok,
A füst, a gőz undok szennyben
Kökérgük mind lepattogott.

Előttem állsz oly szomoruan
Nyüzsgő, piszkos habok felett,
Fekete gyászban elborultan
Könyt kérve, antik épület.

De hol is volna, hol keresném
Manap a te világodat,
Álmok tündére, tiszta Esmény!
Előntött a fekete hab.

Szénrajzok, írta Kenedi Géza. Singer és Wolfner kiadás. A szokatlanabb irodalmi genre-ba tartozik, tízenyolc erkölcs-filozófiai elmefuttatásával, melyek a modern életből példákat, jeleneteket elevenítenek meg, társadalmi, politikai előtérrel, háttérrel, alakokkal, aktualitással, eszes megjegyzésekkel, jó stílusban. A szerző a megfigyelő és bölcselkedő állásból fölváltva megy a szemléltetőbe, s a filozofálás egész könnyen változik át költői kedélyllyé, mikor a társadalom egyes jelenségeit festi sok érzéssel, mely szeret pártjárja kelni az elnyomottaknak és a gyöngöknek, kiknek védelmét gyakran megtaláljuk ebben az érdekes könyvben, a szentesített törvények, a társadalmi felfogások, az előítéletek ellen. A szerző rokonszenves író, a kinek könyve nem csupán egyszerű szórakozást nyújt, hanem mélyebb eszméket is mozgat.

«Szénrajz»-nak valószínűleg szerénységéből nevezte el a szerző az eleven festésű képeket. Ezek közt a hirlapolvás elég ismerős esetet talál igazosan feldolgozva, moralizáló világlátásban. «A typos» címűben egy jól ismert sikasztás van leírva, a «Három hős»-ben a Panama-botrány oszlopos emberei, Reinaeh, Herz és Lesseps; az «Öngyilkos államférfi» címűben Grünwald tragédiáját találjuk meg; a «Lezuhant» pedig Bokros Elek halálából van ki tanulság. De vannak tárcza-rajzok, idylli képek is, melyek nem nélkülözik a költészetet sem. Ezek közt «A Móricz megbolondult» szép leírásával egyik legkiválóbb. Olyan emberről szól, a ki a téboly jeleit látja minden emberről, ha ő nem tudja megmagyar. rázni tetteit vagy viselkedését. «Gyula ur szökik.» «A narancs.» «Elza kisasszony.» «Ősi párba.» «Válási ok.» stb. szeretemélton elmondott történetek. «A tolvaj» pedig lélektan rajz, melyben olyan ember küzd önmagával, a ki egy nagy eszméjé pénzét talál, s azon töpreng, hogy visszaadja-e, vagy megtartsa? Kenedi élvezetes modorban prédikál erkölcsöt, világnézetet, örök igazságot, eszmények után való törekvést; egészen foglalja össze a példákat, humor, olykor egy kis mororvaság nyilatkozik ítéleteiben, melyekben ha nem is mindig osztozunk, de érdekelnek. A könyv mind hangban, mind tárgyban eltér a megszokott elbeszélésektől, de ez az eltérés előnye és eredetisége. A könyv ára 1 frt 50 kr.

A Vargyasi Dániel-család közpályán és a magánéletben. *Kiadja Vargyasi id. Dániel Gábor, a főrendiház tagja, stb. Többek közreműködésével*

* A párisi Börze (Bourse) tudvalevőleg antik-templom-styben épült.

szerkesztette dr. Vajda Emil főveliskolai tanár. Budapest, 1894. Ezzel a címmel közelebb a Franklin-társulat nyomdájából egy 910 lapra terjedő oklevélgyűjtemény jelent meg, mely a címében nevezett családra vonatkozó 434 darab oklevelet s 57 darab vegyes okiratot foglal magában. Az Erdélyben nevezetes szereplésű családnak ekként közzétett levéltára, melynek iratai az 1499. évtől 1838-ig terjednek, sok országos fontosságú adatot fognak szolgáltatni a történetírónak, s így e kiadványban a hazai történelem kérsai szaporodtak egygyel. A szerkesztő és munkatársai gondos másolatban közlik az okleveleket, melyeknek nagyobb része magyar nyelvű s különösen a 17-ik századbeliek szép magyar nyelvűek. Kívánatos lett volna azonban, hogy az eredeti írásmód mindenütt változatlanul megtartsák, vagy legalább akadotalja a szerkesztő, hogy mit és miért látott jónak mai írásmóddal közölni, mely részről pedig meg kellett volna említeni, hogy olyan levelek, mint pl. a Torstensonól, Oxenstiernától stb. származók, mai fordítások. A nyomdai kiállítás dícséretére válik a Franklin-társulatnak.

Hogy kell befőzni? Ilyen cím alatt már a harmadik kiadásban jelenik meg az a gyakorlati könyvecske, melyet háziaszonyok számára utmutatóul készített «Erzi néni.» A munka 237 utasítást tartalmaz s ára kemény papirkötésben 1 forint. Kiadta Ungvárt Lévi Mór könyvkereskedése.

Uj zeneművek. «Bánatfelhők» cím alatt három eredeti magyar népdalt szerzett Kalár Károly, a nemzeti zeneé tanára. A zenemű a «Harmonia» kiadásában jelent meg, ára 1 frt.

A nemzeti színházban, azaz idősök végén meg egy francia udjónsággal élénkítették a játékrendet. Ez «A bombignaci kőpíselő», szerzője Bisson, ugyanaz a szellemes francia író, kinek ez ifjúkori bohózatát a «Válás után» című vígjátékának hatása fedezi. Magyarra Máriaffy Dávid fordította. Sok elmés ötlet van ebben is, de nincs elég eleven-ség. Hosszra nyujta foly a darab, noha elég rövid a három felvonás.

Chantelaur gróf nagyon unatkozik a vidéki családi otthonban, hol anyósa adja a hangot, sőt a politikát is, mert anyósa, ki polgári osztályból emelkedett föl, nagyon arisztokrata érzelmű és a köztársasági világban is a királysággért rajong. Chantelaur szeretne Párisba menni, s erre azt az ürügyet választja, hogy föllep képviselőjelöltnek, Bombignacban, mely jó messzire van. Anyósa beleegyezik, mert veje királyi programot vall. De a gróf titkárat, Pointeaut küldi el maga helyett, jó lesz neki megbukni; ő pedig Párisban mulat. De a titkár köztársasági érzelmű, a gróf nevében forradalmi beszédek mond, sőt egy kis viszonyt is fűz bizonyos hölgygel, természetesen a gróf nevében. Működés a második felvonás, mikor a gróf nevében elkezdi Párisból és a nélkül, hogy titkárával még beszélt volna, be kell számolnia a történetéről. Hát elmondja, hogy megbukott s összevissza hazudik mindent, csakhogy az anyós gyanakodik, mert elfogott egy levelet ama bombignaci hölgytől, ki a titkárnak írt ugyan, de a gróf címe alatt. Végre voltaképen megválasztották, de köztársasági programmal. Újabb hazugságokhoz kell folyamodni, a mi bonyolítja a helyzetet. A harmadik felvonásban a titkár önfeláldozása tisztazza a helyzetet, a gróf megígéri anyósának, hogy ott hagyja a bombignaci republikánus választókat. A folyton hazudozó gróft *Nadaj* friss játéka mulattatná tette. Tetszett *Helvey* Laura, *Tolnainé, Ujháziné, Hetényi, Császár, Gyenes.*

Színházak szünete. *Az operaszínházban* a nyári szünet már a múlt hóban megkezdődött és szeptember elsejéig tart. *A nemzeti színház* és a *nép-színház* június 15-ikétől szünetel. Az utóbbi augusztus 15-ikén kezd az előadásokat. A fővárosban ezalatt a *budai szinkörben*, a *városligeti szinkörben* és *Ó-Budán* tartanak előadásokat.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia június 4-iki ülésén *Zichy Antal* elnökölt.

Bartal Antal «Dictionarium latininitatis Hungarorum» cím alatt azon előkészületekről terjesztette elő jelentését, melyeket a középkori magyarországi latinság szótárának összeállítására nézve ez év folyamán tett. Bartal értekezését *Csengery János* olvasta fel. Ebből megtudtuk, mily nehézségekkel van egybe-kötve a munka. A kódexek és oklevéltárak, melyek átvizsgálása szükséges, tele vannak hibákkal, melyekről Bartal részletesen beszámolt értekezésében. Egyéb iránt már több mint nyolcezer szót összegyűjtött

eddig a tudós szerző, s a munka a milleniumra lesz készen. *Szinyei József* «Szófejtételeket» olvasott föl. Először újabb bizonyítékokat hozott föl arra, hogy a *konty* szó olasz eredetű. Azután kimutatta, hogy a *kurti* (női bakátka) oláh, a *málé* pedig török jövevényszó.

A Kisfaludy-Társaság június 6-iki ülése az utolsó volt a nyári szünetek előtt. *Gyula Pál* elnökölt, s *Beöthy Zsolt* főtitkár jelentette, hogy id. Szinyei József és a kaposvári állami gimnázium ifjúsági önképző köre 100—100 frttal a társaság alapító tagjai közé léptek.

Ponori Theurek Emil jelentést tett a Tóth Kálmán-szobor leleplezéséről, *Hegedüs István* pedig az EMKE. közgyűléséről és *Jósika Miklós* b. szülőhá-zának emléktáblával való megjelöléséről tett jelentést. *Vargha Gyula* a jeles francia költő, a spanyol születésű *Heredia* szonettjeiből mutatott be több darabot szép fordításban. *Heredia* mindössze egy kötetet adott ki eddig, de ebben annyi poézis, erő és formatókely nyilatkozik, hogy a francia akadémia halhatatlan köze választották e kötetért. A szonetteket a közönség élénken megtapsolta. — *Hegedüs István* olvasta fel ezután «Domine quo vadis» («Uram hová megy?») című költeményét, mely a mai egyházközpontok viszonyokra vonatkozik; a halgatóság tetszéssel fogadta a költeményt. Majd *Bartók Lajos* olvasott föl «Orvénny» című verses vígjátékából két szatirikus részletet; végül *Vargha Gyula* mutatott be egy fejezetet *Harvati Gyula* vendég «Moliére élete» című nagyobb tanulmányából, melyet a Kisfaludy-társaság megbízásából ír. A bemutatott részlet Moliére színészletéről szólt.

A történelmi társulat jan. 7-ikén tartott rendkívüli közgyűlésén a beadott 106 szavazatból 103 szavazattal gr. *Teleki Gézá* választotta elnökeül, ki aztán a közgyűlésre meghívattán, szép beszédben közönte meg a bizalmát, kérve a támogatást, hogy megfelelőhessen a nehéz feladatnak, melyet eléje tűztek.

A magyar képzőművészek egyesülete, mely a tavaszkor alakult, jun. 3-ikán *Zala György* elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott. Az egyik elnöki helyről *Than Mór* lemondván, *Spányi Bélát* választották meg.

Ezután a műcsarnok őszi kiállítás ügye került szóba. Az őszi kiállítás ezután tisztán nemzeti lesz s tavasszal lesz a nemzetközű. Mig az új műcsarnok felépül, átmenetképen még az őszi kiállításra is elfogadnak külföldi képeket, de nagyon korlátozott mennyiségben. Az új műcsarnok ügyében hosszas vita után azt határozták, hogy a képzőművészeti társulat eddigi megállapodásait alapul elfogadják. A közgyűlés végül üdvözölő táviratot küldött *Bajára Bezerédi Gyulának*, *Tóth Kálmán* szobrának leleplezése alkalmából.

Közgyűlések. *A Jó-szív egyesület* jun. elsején végbe ment közgyűlésén gr. *Apponyi Albert* elnökölt. Az elmúlt esztendőben 16,786 forintot utalványoztak segélyezésre. Ebből az összegből 9850 forint jutott tűzkárosultaknak, 6936 forint árvizkárosultaknak. Az elhunyt *Kralovszky Istvánné* helyébe gr. *Teleki Gézá* német választókat be a választmányba. *A székely köznevelődési és közgazdasági egyesület.* e hó 2-én tartotta meg közgyűlését *Thuróczy Adolf* elnöklete alatt. A gyűlés főtárgya az alapszabályok változtatása volt. A székely nemzeti múzeum részére ötezer forintot adományoztak s jóváhagyták a választmány intézkedését, melyszerint Husza tanár «Székelyház» című munkájának költségeihez 600 forinttal járult. Az egylet ezután újból megválasztotta elnökéül *Thuróczy Adolfot*, alelnökéül *Szilágyi Sándort* és *Barabás Miklóst*.

Magyar zeneszerzők társulata néven a fővárosban új egyesület alakult, melynek czélja a komoly műzene fejlesztése, a magyar zeneszerzők érdekeinek megóvása és előmozdítása, továbbá a szerzői jogok megvédése.

MI UJSÁG?

A királyi Budapest. Ő felsége június 4-ike óta Budapestben időzik, de a királyi palotát csak e hó 8-ikán hagyta el, mikor a *Ferencz-József-kaszárnya* mellett szemlélt tartott a 16-ik huszárezred fölött. Általános kihallgatások sem voltak, s ő felsége csak is a kormányválsággal összefüggőleg fogadott egyes politikusokat. A király naponként reggel és este sétákat tett a várkertben, napközben a kormányzati ügyeket intézte, s rendes lapjait sem olvasta el. A király még néhány napot Budapestben tölt, de az elutazás még nincs meghatározva.

A kormányválság. Oly izgalmas politikai hangulat már nagyon régen nem töltötte el a kedélyeket Magyarországon, mint a legközelebb elmúlt napokban. *Wekerle* miniszterelnök május 26-iki bécsi

kihallgatásával bekövetkezett válság nehezen közeledett a kibontakozás felé, habár az uralkodó Budapestre szöpette, hogy itt, a magyar politikai tényezők között, történjék meg a döntés. A király még Bécsben szóbelileg közölte *Wekerle*-vel, hogy a főrendiház szavazatának biztosítására kívánt föltételek közül új bárók kinevezésébe nem egyezik bele és gr. *Khuen-Héderváry* horvát bánt hatalmazta föl esetleges kormányalakításra. A bán azonban Budapestre a szabadelvű pártnál nagy tartózkodásra talált, noha határozottan kijelentette, hogy az egyházpolitikai javaslatok változatlanul keresztülvitele a czélja. A szabadelvű párt azonban az egyházpolitika keresztülvételével azokkal az államférfiakkal akarta, a kik előkészítették és megalkották. A bán tehát lemondott a kormányalakításról. A *Wekerle*-miniszterium fölmentését a hivatalos lap június 5-iki száma közölte, a király megbízván a miniszteriumot az ügyek ideiglenes vezetésével. Ő felsége a parlament több tagját hívatta magához, b. *Bánffy Dezső* képviselő-házi elnököt, *Szlávy József* főrendiházi alelnököt, *Tisza Kálmánt*, *Széll Kálmánt*. Majd ismét *Wekerle* Sándort hívatta, s több ízben és hosszabb kihallgatásokon fogadta. Sok jel sejtene engedte, hogy ismét *Wekerle* bizatik meg a miniszterium megalkotásával. A lemondott kormány által kért biztosították jelentősége időközben csökkent, mikor bizonyossá vált, hogy a korona is kívánja az egyházpolitikai reform meliből elintézését, egy, a mint előterjesztett. De most már személyi okok léptek előtérbe, tadniillik, hogy a miniszteriumban személyi változások történjenek. Mivel pedig épen az ugynevezett reform-miniszterek távozásáról beszéltek, a hangulat nem tudott megnyugodni. Jun. 8-ra várták a döntést, még pedig oly alakban, hogy *Szilágyi Dezső* hiány-zani fog az új kormányból gr. *Csáky Albin*al együtt; gr. *Bethlen András* földmívelési miniszter és gr. *Tisza Lajos* ő felsége körüli miniszter szintén nem lesznek tovább miniszterek, de 6k már kevésbé az egyházpolitikai reformok következtében. A hírek egy tudták, hogy *Hieronym* Károly, *Lukács Béla*, b. *Fejérváry* és *Josipovic* miniszterek eddigi távozójakat megtartják; b. *Bánffy Dezső*, a ház elnöke, belép az új kormányba mint földmívelési miniszter; gr. *Csáky örökös* b. *Eötvös Loránd*nak ajánlatot tett föl; gr. *Andrássy Gyula* az ő felsége mellé miniszterséget foglalja el. Az igazságtűri tárczára *Daranyi Ignác*ot és *Teleszky István* ot államtitkárt emlegettek. A képviselőház elnöki székét pedig *Szilágyi Dezső*-vel óhajtanak betölteni. Ezek a *pén-tek* nap hírei, a mikor lapunk sajtó alá került.

Wekerle Budapest diszpolgára. Budapest székes főváros jun. 6-iki közgyűlése *Wekerle Sándort* egyhangulag diszpolgárrá választotta. Ugyanezt tette a válság első napjaiban *Szeged* városa; *Arad* és *Kassa* város közgyűlése pedig legközelebb határoz a beadott indítvány fölött.

A milleniumi kiállítás. A városligetben már látni lehet az 1896-iki jubiláris kiállítás első nyomait. A *Széchenyi*-szigetben lebontották a kioszkot s megkezdték az ott állítandó épületek alapozását, új hidat is építettek. Itt a történelmi kiállítás épületei lesznek. E nyáron már több épület-ház is hozzá fognek. A kiállítás előmunkálatai annyira haladtak, hogy a kiállítás igazgatósága a napokban szétküldötte a kiállítás bejelentési iweket. A szétküldött ivek száma mintegy ötvenezre.

Az előmunkálatok máris kitüntették, hogy a kiállítás területül kiszemelt hely nem lesz elégséges és nagyobbítani kell. Különösen kívánatosá teszi a terület kibővítését a hadügyi kiállítás, melyre nézve a közös hadügyminiszter és a honvédelmi miniszterek olyan nagy szabá-u tervet dolgoztak ki, melynek megvalósítása mintegy 10,000 négyzetméter területet igényel.

József főherceg mellszobra. Az *antwerp* peni nemzetközi kiállításán ott van *József* főherceg mellszobra, melyet *Strobl* Alajos kitűnő szobrászunk mintázott és *Beschorner* öntött érezbe. Néhány nap előtt a belga királyi pár a kiállításán járt és nagy elismeréssel szólta a szoborról. Erre a kiállítási bizottság megvásárolta a szobrot s a királyi párnak ajánlódokta. A belga királyné tudvalevőleg *József* főherceg nővére.

Ybl szobra. A kitűnő műépítés szobrára a mérnök- és építészegylet által kitűzött pályázatra érke-

zett minták fölött már döntöttek a bírálók. Hat szóval egy ellenében *Mayer Edét* bizták meg a szobor elkészítésével. A szobor a budai Dunaparton, a királyi palota kertje alatt fog állani s költségét 24,000 frtra számítják. *Mayer* fiatal szobrász, ki évek előtt *Huszár Adolf* műtermében tanult. Szobrán *Ybl* hasonlatosságát és testtartását dicsérik. A második díjat (ezer korona) *Kallós* Ede ülő szobra kapta, a harmadik szintén ezer koronás díjat pedig *Vasadi* Ferencz. Ezenkívül *Tóth István* mintáját megdicsérték.

Kossuth szobrára. jun. 5-ikéig az országos gyűjtőbizottsághoz 110,839 frt érkezett be.

Kossuth könyvtára Kossuthnak a nemzeti múzeum részére meg a mult nyáron megvett könyvtára 4299 daraból áll, s 28 ládában érkezett Budapestre.

A könyvtár Kossuth Ferencz adta át dr. *Fehérváry* igazgató-örnek. A könyvek legnagyobb részét *Kossuth* Lajos sajátkezűleg jelezte meg tulajdonául, egy nagy részét azonban csak most, az átadás alkalmával jegyezték meg *Kossuth* Lajos aláírásával feltüntető bélyegzővel. Nagybecsűek a könyvtárban a 1850-es évekbeli emigrációra, politikai mozgalmakra vonatkozó külföldi irodalom termékei, melyek mondhatni teljes sorozatban vannak meg. Nagy számmal vannak a könyvtárban külföldi írók, városok, államok tisztelet-ajándékai, személyesen átnyújtott, ajánlással ellátott könyvek, köztük igen ritka diszplányok. Általában a könyvtár azonkívül, hogy egy nagy történelmi alak szemléi körét tünteti fel, magában véve is igen értékes. A könyvek nagy részében az elhunyt jegyzeti, magyarázati, megjegyzései olvashatók. *Kossuth* könyvtárát a nemzeti múzeum könyvtárának dísztermében, a *Széchenyi*-teremben állítják fel.

II. Rákóczi Ferencz hamvainak hazahozatala iránt *Kassa* város törvényhatósága kérelmet fog intézni az országgyűléshez. Kéri fogja, hogy *Zrinyi Ilona* és *Bercsényi Miklós* hamvai is haza hozassanak s *Kassán* temessék el. *Kassa* város tizezer frtot szavazott meg *Rákóczi* lovas szobrára.

Tóth Kálmán szobrának leleplezése *Baján*. *Baja* város ünnepeinek, melyet költőfia emlékének szentelt, szép nyári nap kedvezett június 3-án. A város főbb utcait zászlók díszítették s mindenütt ünneplő közönséget lehetett látni. A letakart szobor körül nagy árbocokról lengtek a zászlók. A környékről és Budapestről sokan érkeztek. *Tóth Kálmán* családjának több tagja szintén részt vett az ünnepen. Ott volt a szobor készítője, *Bezerédi Gyula* és *Havranek* Ferencz építész, a talpazat készítője.

Az ünnepély a városban kezdődött. A Kisfaludy-társaság, *Petőfi*-társaság s egyéb irodalmi társaságok, a nemzeti színház, népszínház, a «Nemzeti szalon» művész-egyesület, *Bácsmegeye*, *Szabadka*, *Ujvidék*, *Zombor* város küldöttel foglalták el az első sorokat. Dr. *Hegedüs* Aladár polgármester meleg beszédben emlékezett meg a költőről és *Baja* város kegyeléről. Ezután kivonultak a szoborhoz, hol az iskolák énekkarának dala után *Horváth* Czryll ziszterterczi rendi tanár a szoborbizottság nevében szölt, jelezvén a költő irodalmi működését. A beszéd végén lehullt a lepel a szoborról. Sokáig éljenek és tapsoltak. A szobor tetszett és hasonlatosságát hínek találták. *Hegedüs* polgármester rövid beszéddel átévén a hatóság gondjába a szobrot, *Dömötör* Pál hatással szavalt a pályanyertes ódját. A küldöttségnek most letették a koszorukat a talpazatra, s a nagy gyülekezet egy része oszladozni kezdett, hogy helyet adjon másoknak, kik egész nap nézték a szobrot. Déli 1 órakor a «Bárány» vendéglőben lakoma volt, sok felköszöntővel, melyekből kijutott a szobor készítőjének is. *Fehér* Ipoly pannonhalmi főpap, *Vajda* Ödön apát *Zirczről*, *Túrr* István *Párisból* üdvözlőlevelet küldtek. Este a lövészterben táncmulatságot is rendeztek.

A budapesti egyetem dékánjai. Az egyetemi karok a jövő tanévre már megválasztották dékánjaikat és a rektorválasztókat. A hittudományi kar dr. *Rapacs* Rajmundot, a jogi kar dr. *Antal* Gyulát, az orvosi kar dr. *Hogyes* Endrét, a bölcsészeti kar pedig már ötödízben ismét dr. *Beöthy* Zsoltot választotta dékánjául.

A színész menedékház Nagy-Surányban. Az országos színészegylet által alapított színész menedékház jun. 2-ikán nyílt meg Nagy-Surányban, hol egy nagy kerttel körülvett uri kastélyt rendeztek be az öreg színészek számára. A fővárosból is többen érkeztek a megnyitásra. *Turcsányi* főszolgabíró előzékeny módon fogadta a vendégeket, kik közt a nemzeti színház több művésze és művésznője volt.

A gyönyörű park közepén fekvő kastélyban terített asztal várta a vendégeket. *Kaffka* László egyesületi elnök és *Bényey* István kalauzolták végig a vendégeket a kastélyban és a hat holdas parkon.

A menedékháznak egyelőre hat lakója van. Este 7 órakor előadás volt a színházban, hol a «*Parlagi Jancsi*» című népszimfóvet adták elő. A főszerepeket Nagy Ibolya, Bényeiné, Egri Kálmán, Takács Ádám és *Vodress Gyula* adták. Az előadás kezdetével *Hegyesi Mari* asszony elszavalt *Bartók* Lajos alkalmi prólógusát. Előadás után táncmulatság volt a menedékház nagytermében. Vasárnap a «*Rokkant* huszár» került színpadra, *Kéry Kláriával* és *Kiss Mihálylyal*.

A Tarnóczi tűzoltórszék és gépgyár részvénytársaság legutóbb tartott igazgatósági ülésében — abból az alkalomból, hogy *Kossuth Ferencz* elfogadta az elnökséget és mint műszaki rendes tanácsos a műszaki fővezetést és az erre vonatkozó szerződést tíz évre aláírta — elnökölni intenczióhoz képet elhatározta, hogy a f. hó 17-én tartandó rendes közgyűlésén ajánlján fogja, hogy ezután gazdasági gépek és munkák s szerszámgépek is gyártassanak. Az igazgatóságba a főváros kereskedői és iparosok közül előkelő egyéniségek lépnek be; a tőke két millióra emeltek, a részvények 110 frton bocsátatnak ki, ebből 10 frt a tartalék-alapra fordítatik. A vállalat iránt oly nagy az érdeklődés, hogy a kibocsátandó részvények nagy részének elhelyezése már is biztosítva van.

HALÁLOZÁSOK.

RAGÁLYI MIKSA, Tornamegye volt főispánja, 1848—49-iki kormánybiztos, Alsó-Nyáregyházán, élete 83-ik évében. Már 32 éves korában Gömör-megye követnek küldte fel a pozsonyi országgyűlésre. A szabadságharcban nemzetőr, majd kormánybiztos volt s 1849-ben Tornamegye főispánja. Ez évben az oroszok elfogták s Haynan őt is börtönre vettette, s négy évi várfogságra ítélték. Josef-stadtból kiszabadulva, birtokára vonult vissza. A kiegyezés után összegyűlt országgyűléseken két ízben képviselte Gömör-megye putnokit kerületét. A gömöri egyházmegyének több évig volt buzgó gondnoka.

ROSCHER VILMOS, a hirmenes nemzetgazdasági tanár és író, *Lípesében*, 77 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: *Lens Pál*, a kereskedelmi miniszterium volt műszaki tanácsának nyugalmazott főmérnöke és legutóbb a *Mátyás*-templom építési vezetőségének ellenőrző főmérnöke, 76 éves korában *Budapestben*. Az érdeklődés gazdag tisztviselőnek temetésén megjelent *Lukács* miniszterrel és *Ludvig* és *Schneider* miniszteri tanácsokkal élén a kereskedelmi miniszteriumnak számos tisztviselője, valamint *Schulek* tanár vezetése alatt a *Mátyás*-templom építészeti személyzete. Az elhunytban dr. *Liers Vilmos*, kereskedelmi miniszteriumi elnöki fogalmazó, édesatyját gyászolja. *KOLLAR ANTAL*, esztergomi ügyvéd, volt orsz. képv. és nyug. polgármester, 83 éves korában *Esztergomban*. — *NYISZTOR JÓZSEF*, ügyvéd, a világi kerület országos képviselője az 1872—75-iki országgyűlésben, élete 57-ik évében, *Aradon*. — *KORDINA ZSIGMOND*, a magyar állami vasutak gépgyárának főfelügyelője, jeles szakember, 46 éves korában, *Gráczban*, hová üdülni ment, s honnan holttestét *Budapestre* szállították. — *DÉRY JÓZSEF*, ügyvéd, 74 éves, *Budapestben*. — *SOMSSICH LŐRNÉCZ*, Somogy-megye volt alispánja, 75 éves, *Keszthelyen*. — *DR. SZENDE ADOLF*, bátorkezű kóroros és *Esztergom* megye volt alispánja, *Budapestben*.

ÖZV. KARAGU SÁNDORNÉ, sz. *Mayr* Erzsébet, Nagyvárad egyik közbiztosulésben állott matróznája, 72 éves. — *DEZSŐ BELÁNÉ*, sz. *Orbán* Ilona, dr. *Dezső* Béla tanár neje, *Maros-Vásárhelyen*, 31 éves. — *ÖZV. SZABÓ MÁRTONNÉ*, sz. *Bialis* Anna, 73 éves, *Szombatfalván*. — *RÓNAY ANTALNÉ*, főerdőtanácsos felesége, 46 éves, *Ungvárt*. — *APÁTHY PÉTERNÉ*, szül. *László* Zsuzsanna, 78 éves, *Voldorfon*. — *DETRICH ZSIGMONDNÉ*, szül. *Szűts* Julianna, 26 éves korában, *Székesfehérvárról*.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK:

Évnyegyre (jun.—aug.)

A «*Vasárnapi Ujság*» 2 frt — kr.
A «*Vasárnapi Ujság*» a «*Világkrónika*»-val együtt 2 frt 40
A «*Vasárnapi Ujság*» és a «*Politikai Újdonságok*» 3 frt —
A «*Vasárnapi Ujság*» és a «*Polit*

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLTMÁNYOK szabadalmazását eszközöl mind. államban
Réthy János nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett, Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

Paulinókat
 Nyelvből
 Gyermek- és betegségeket
 Bőrbetegségeket
 újul
 és
 elhelyez

Gerson Anna asszony
 BUDAPEST,
 Andrássy-út 21.
 (félelelet).

A cséplési idényre!
Gépolaj,
kocsikenőcs,
zsákok,
ponyvák és
 egyéb gazdasági szükségleti cikkek,

5670 A
 kereskedelmi bank
felmondotta
Kertész Tódor
 műiparú raktár
 üzlethelyiségeit.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank
 részvény-társaság váltóüzlete.

Budapest, V., Nádor-utca 4.

Mint kitűnő tőkebefektetést ajánlja a magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja
 4% százalékos adómentes zálogleveleit és 4% százalékos községi kötvényeit, melyek nála a mindenkor napi árfolyamon jutalmé- mentesen kaphatók.
 Teljesít tőzsdei megbízásokat, díjmentesen bevált szelvényeket, elfogad betéteket folyó- (cheque) számlára, pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat 4 százalékkal adómentesen kamatoztatja.
 Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Buziás gyógyfürdő.
 Ujjonnan berendezve, villamos világítás, szénsavas vasas források, noi bántalmak, vérszegénység, sápkór, vesefüvelény, gyomor- és bélhurut, idegbajok ellen kiváló orvosi tekintélyek által ajánlva, szénsavas vasas meleg persző fürdők, lép-(nő)-fürdők, ooliarisator fürdők, hidegvíz-gyógyintézet, vasuti állomás Lugas és Temesvár az állomásra társas kocsik és magánlogotok vannak kirendelve.
SCHOTTOLA EIKNŐ gyógyfürdő-tulajdonos.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenemű fényképezési gépek és készülékek. Alapítva 1856. — Többször kinttette. Árjegyzék ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. **Ára 2 frt.**

SAVOSZT ALPHONS
 es. és kir. udvari szállító magkereskedése és gazdasági cikkek üzletében
 BUDAPEST,
 V., Arany János-utca 11.
 szerkesztők be a legjutányosabban.
 Árjegyz. kívánatra ingyen és bérmentve.

Most
 alkalom nyílik 1000 meg 1000-féle cikk olcsó bevásárlására.

FÖLDESZ L. 5675
 puskműves.
 Budapest, IV., Múzeum-körút 3. sz.
 Ajánlja dísan felszerelt raktárát, úgymint vadászfegyverek, Flobert és revolverek, épügy teljes vadász-felszerelések és tültényeket.
 Javítások pontosan és olcsón eszközöltenek.

Nem létezik többé előálló **gyermek-fül!**
 Kubinszky György-féle szabályozható **gyermekfül-lezorító kötszer.**
 2202. sz. a. szabadkötve.
 Darabja 2 forint. Postafordulóval előre beküldve a szétküldés bérmentve.
 Ismételőknak engedély!
 Cs. és kir. szab. Kubinszky-féle szabályozható bajszkötő (ára darabonként 60 kr., az összeg helyében is beküldhető).
 Fő- és szétküldési raktár:
Kubinszky Györgynél
 Budapest, I., Krisztina-ter 3. sz.

„Toronyórák“
 palota, laktanya, gyári óráka villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.**
 1-60 magyar óra-órát Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
 Képes árjegyzék, kötszékjegyz. bérmentve.
Melyik erősebb?
 Eredeti regény.
 Irta ifj. **Ábrányi Kornél.**
 Ára füze 2 frt.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
Melyik erősebb?
 Eredeti regény.
 Irta ifj. **Ábrányi Kornél.**
 Ára füze 2 frt.

Hirdetések felvétetnek
 a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
 Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

BOROSS TESTVÉREK
 fémáru-gyára Budapest, IV., Haris-bazár 37.

 Készít csoportokban összeállított konyha- és nautartási szerkezet minden fém-, vas- és fatárgyakkal együtt 25-500 frtig. Egyedül és szakban Bécsben az osztr. állami freemmel kinttett szab. szétrakható gépszekrények és fűthető fürdőkádakat, fagyaltgép- és fagyalt-tartályokat, sör- és bormérő asztalokat, perszög- és sajtolt könyvköket. Újdonság! Horozható gőzfürdő. Amerikai fagyaltgép, szab. fűthető mosógépek. — Gyári főraktár Brunner és társától Bécsből. Alpaccacszut, packfong árukban. 5733
 Eladás nagyban és kieszényben. Képes árjegyzék ingyen.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
 Az 1843/44-ik évi magyar országgyűlési alsó tábla kerületi üléseinek naplója.
 Szerkesztette és saját költségén kiadta **KOVÁCS FERENCZ** ügyvéd,
 Csongrád-érnyegye volt alispánja és H.-M.-Vásárhely városa volt országgyűlési képviselője.
 I-VI. kötet. — Ára kötetenként füze 5 forint.
 A m. kir. belügyminiszter által 111104/I. 1. sz. a. a törvényhatóságoknak beszerzésre ajánlatott.

KURCZ LIPÓT
 és TÁRSA
 CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZÉSE
 Budapesti
 11. Corvintörvény ház.
 HÉSZIT
 mindenemű nyomatványhoz szükséges
CLICHÉKET
 Chemigrafia, chromotypia,
 photo-tauletos typia,
 FAMEZSETSTB utján
 TÍRZSEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK
 photolithografiallag
 legújabb és legelőnyösebb eszközökkel
 Tűltési magyarázatok pontosan és jeltőzékeny eszközökkel.

WALLA JÓZSEF
 cementáru-gyára
 építési anyagok raktára
 Budapest, VII. ker. Rottenbiller-utca 13. sz.
 Vállalkozik:
GRANITTERAZZO,
BETONIROZÁSOK,
CSATORNÁZÁSOK,
SZÖKÓKUTAK,
CZEMENT-LAPOK ÉS
MOZAIK LAPOKAL
KÖVEZÉSEK
 elkészítésére stb.
 Raktárt tart:
KERAMIT LAPOK,
KELHEIMI LAPOK,
METTLACHI LAPOK,
TERRACOTTA-ÁRUK,
KÖFEDÉLPÉP,
TÜZÁLLÓ TÉGLÁK,
KÉMÉNY RAKVÁ-
NYOKBÓL stb.
 Gyári raktára a gartenani Portland cement és vízhatlan mészgyárnak.
 Nádofon, menyezett készítéshez (Stuccatur-Rohr-gewebe).

CALDERONI ÉS TÁRSA 5697
 Budapest, IV., Váci- és Deák-utca sarkán.
 Verseny- és vadász-csövek
 à tirage rapide és à foyer conservé legújabb szerkezettel gyors használatra aluminium és más anyagból sárga bőrtokban kettős lát-csővek domboru lencsékkel, 8 egész 16 szörös nagyítással másodperc mutatók, lép-mérő s aneroid magasságmérő zsebben hordhatók távolságmérő, zsebkörzők nagyítóüvegek vadász-szemüvegek, mérőszalagok, lómentékek
fényképezési készülékek
 amateur és turisták számára.
 — Képes árjegyzék bérmentve állanak rendelkezésre. —

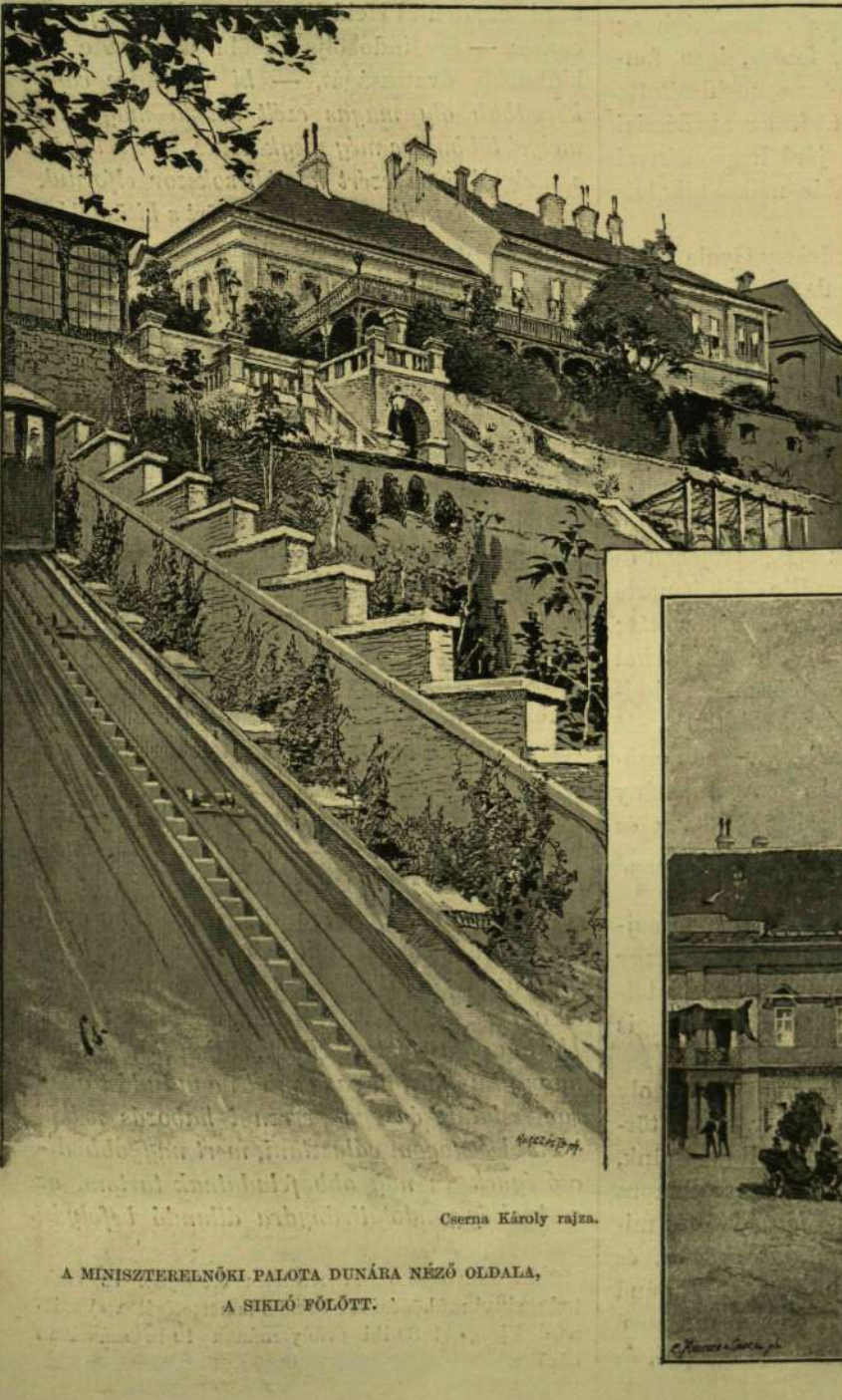

24. SZÁM. 1894. BUDAPEST, JUNIUS 17. 41. ÉVFOLYAM.

Különböztetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 12 frt. — 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. — 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — 2.50
 Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott vitélidj is eszolandó.

A KORMÁNYELNÖKI PALOTA.
 A SZERENCSÉS megoldással befejeződött kormányválság izgalmas napjaiban a nemzet nagy többsége szorongó figyelemmel várta, hogy vajjon csakugyan lakót cserél-e és Buda várának az a szerény külsejű épülete, mely az új alkotmányos korszak kezdete óta a kormányelnököknek szolgál hivatalos szállásul, s melyet ugyanazért miniszterelnöki palotának szoktunk

nevezni. S valóban nem sok híja volt, hogy e nevezetes országos házban ki- és beköltözés történjék; de a legalkotmányosabb király bölcsesége végre is úgy döntött a válságos ügyben, hogy a másfél év alatt igen jó lakónak bizonyult Wekerle Sándor kormányelnök maradjon ott továbbra is, habár új kinevezés alapján. Így a nevezetes ház személynélkül nélkül folytatja tovább történetét, melynek minden napja egy-egy új mozzanat az egész nemzet, az egész hazza történetében is. — A miniszterelnöki palota ez idő szerint éppen 88 éves épület. 1806-ban építette az a Sándor gróf, kit, mint kora egyik legügyesebb s legvakmerőbb lovasát, máig sem felejtett el az emlékezet.
 A palota a már csak névleges várnak egyik bástyafokára támaszkodva áll a Várhegynek azon a pontján, mely éppen a lánchíd budai torkolata irányában az

alagút fölött emelkedik, s melyre az alagút kapuja mellől a síkló meredek kis vasútja kúszik föl. Tözsomszédjai: dél felé a királyi palotának épülettömege, melyre a fő homlokzatával néz; nyugat felé a honvéd-főparancsnoksági és a honvédmiszteri paloták, éjszak felé pedig a várszínház rokkant, vén épülete. Keletre, a Dunára s a Dunán át Pestre és az Alföldnek ide szögellő részére határtalan tágaság s minden figyelmet lebilincselő kilátás nyílik belőle, melylyel a természetkedvelő szeme évek során sem gyöz betelni, mert ugyanazon-ságában is minden évszakban, minden napon s a nap minden órájában is új színben, új világításban, egy szóval új kép gyanánt tárul a néző elé, melynél gyönyörűbb talán sehol sincs ebben a nembem.
 E fölséges látvány kényelmesebb élvezhetése végett egy roppant tágas erkély van építve a palota keleti oldalához, melyen száz főnyi társaság is szorongás nélkül sétálhat, vagy üldö-gelhet kénye-kedve szerint.
 Az alaki palota a termek és szobák egész sorát foglalja magában, melyeket az új alkotmányos korszak első kormányelnöke, gróf Andrássy Gyula rendeztetett és bútoroztatott be az ország költségén elég díszszel, de minden

A MINISZTERELNÖKI PALOTA DUNÁRA NÉZŐ OLDALA, A SÍKLÓ FÖLÖTT.

A MINISZTERELNÖKI PALOTA FŐHOMLÓKZATA.